

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 18. marca 1949

Številka 11

Zopet na mrtvi točki?

Jugoslovanski in avstrijski zastopnik se vračata domov

Diplomatski dopisnik Reuterjeve novinarske agencije poroča:

V torek je zapustil London namestnik jugoslovanskega zunanjega ministra in zastopnik Jugoslavije pri londonskih pogajanjih za avstrijsko državno pogodbo, dr. Aleš Bebler in odpotoval v Beograd. Sklep dr. Beblerja, da se vrne v Beograd, je ojačil v londonskih diplomatskih krogih mnenje, da so pogajanja glede avstrijske pogodbe dosegla mrtvo točko in bodo v kratkem preložena. Tudi avstrijski minister dr. Gruber se namerava vrniti za nedoločen čas na Dunaj.

Na torkovi seji je predsedoval konferenci štirih zastopnikov zunanjih ministrov sovjetski zastopnik Zarubin, ki je znova zavrnil britanske predloge za zaščito slovenske manjšine v Avstriji. Ameriški zastopnik, Reber, je nato predlagal kompromisni načrt in menil, da bi zastopniki zunanjih ministrov lahko skupaj proučili predlog britanskega zastopnika, katerega je sestavil na podlagi soglasnega sklepa posebnih zastopnikov na petkovi seji.

Francoski odposlanec je pa izjavil, da so se posebni odposlanci zbrali zato, da izdelajo mirovno pogodbo za Avstrijo in ne za Jugoslavijo. Posebni odposlanci so po njegovem mnenju zelo upoštevali jugoslovanske zahteve. Konferenca se ni bavila samo cel mesec z jugoslovanskimi zahtevami, ampak je celo trikrat dala jugoslovanskemu zastopniku možnost za obrazložitev njegovih zahtev.

Ameriški in francoski odposlanec sta izjavila, da sta pripravljena še nadalje razpravljati o jugoslovanskih zahtevah, toda samo pod pogojem, da se tega ne smatra kakor da ne bi načelno sprejeli.

Angleška cerkev se ne strinja z „rdečim dekanom“

Dr. Fisher, anglikanski kanterberski knezoškof, je podal izjavo, v kateri se ne strinja s političnim stališčem anglikanskega dekana dr. Helweta Johnsona. Dr. Johnson je znan kot „rdeči dekan“, ker se strinja z načeli komunizma.

Dr. Fisher pravi v svoji izjavi, da v mnogih državah vključno prejšnjim popravkom še vedno mislijo, da se anglikanska cerkev strinja ali da podpira izjave dr. Johnsona. „Ponavljam“, je izjavil dr. Fisher, „da je to mnenje popolnoma napačno. Žalostno je, da se dekan strinja z načeli, ki se tako malo strinjajo s resničnimi dejstvi.“ Knezoškof je k temu še dodal, da dekana zaradi njegovega mišljenja ne morejo in ne smejo odstaviti. „Zatiranje pravice svobode govora“, je izjavil knezoškof, „je ravno največji očitak, ki ga imamo napram totalitarnemu režimu, katerega dekan zagovarja.“

Opozorilo!

Naše cenjene naročnike naprošamo, da poravnajo zaostalo naročnino za leto 1948 v kolikor tega še niso storili, ker bo drugače uprava „Koroške Kronike“ prisiljena ustaviti pošiljanje lista. Zaostalo naročnino je treba poravnati do

1. aprila.

Istočasno lahko plačajo naši cenjeni naročniki s priloženo položnico naročnino za naslednje četrtletje.

Uprava „Koroške Kronike“

jugoslovanske zahteve. V nadaljnjem razgovoru je britanski zastopnik očital sovjet. delegaciji, da se ni hotela ponižati, da bi hotela razpravljati o predlo-

Sovjeti in edinstvo Zahoda

Zadnje čase se v Evropi dogajajo stvari, ki kažejo, da so se Sovjeti odločili ojačiti mrzlo vojno proti Zahodu. Med te dogodke moramo prišteti komunistični naskok na vero in razne cerkve po podložniških državah, sovjetski pritisk na skandinavske države, zlasti na Norveško in podobne primere.

Vse to dokazuje, da je nedavna Stalinova mirovna ofenziva bila le krinka za povsem drugačno ofenzivo.

Kakor v vsaki vojni, tako ima tudi v tem političnem spopadu Sovjetska zveza prednosti, ki jih je deležen vsak napadalec. Kot napadalec ima v rokah pobudo, ki ji omogoča, da sama določa čas za napad, bojišče in sredstva, s katerimi se bo spravila na svoje nasprotnike.

Sovjeti so v zadnjem letu doživeli dva poraza. Prvega v svoji bitki proti Marshallovemu načrtu, ki je pri vsem njihovem nasprotovanju uspel, drugega pa v bitki za Berlin, kjer se jim ni posrečilo, da bi bili zahodne sile izrinili iz mesta. Zaradi tega zdaj mislijo, da morajo spet udariti.

Tej svoji najnovejši ofenzivi so postavili dva cilja. Najprej hočejo na svojem vplivnem področju uničiti neodvisno Cerkev, v kateri vidijo hrbenico vsega odpora proti totalitarni komunistični državi. Drugi njihov cilj je onemogočanje vseh uspešnih obrambnih ukrepov, ki jih lahko pričakujemo od Zahodno-evropske zveze, od bodoče Atlantske obrambne pogodbe in podobnih sporazumov.

Sovjeti na obeh teh bojiščih izzivajo in napadajo Zahod. Pri svojih udarcih proti veri in Cerkvi ne merijo samo na osnovne duhovne vrednote, ki jih hranijo zahodni narodi, marveč hočejo zatreti tudi temeljne človeške pravice, o katerih govori ustava Združenih narodov in katerih spoštovanje zagotavlja posebna določila v mirovnih pogodbah z vzhodno-evropskimi državami.

Te pogodbe so podpisale tudi zahodne države. Če zdaj Sovjeti podpirajo in zagovarjajo kršenje pogodb, bi radi s tem vzeli zahodnim silam ves vpliv po vzhod-

gih, katere je Velika Britanija predložila na zahtevo sovjetske delegacije. Vprašal je pri tem sovjetskega odposlanca, če bi bil on pripravljen predložiti svoje predloge na zahtevo britanske delegacije.

Zarubin pa je dejal, da je po njegovem mnenju sovjetsko stališče dovolj jasno in ponovno poudarilo, da v načelu podpira jugoslovanske zahteve.

Seje se nadaljujejo.

dnih državah; vpliv, do katerega jim daje pravico prav obveznost, da morajo skrbeti za spoštovanje mirovnih sporazumov.

Sovjetska ofenziva je privedla zdaj tako daleč, da Madžarska — nekdanja nacistična podložnica in zaveznica, ki je bila v vojni premagana, zdaj pa sovjetska lutka — zahteva, naj Združene države odpokličejo svojega poslanika iz Budimpešte. In vendar je prav ameriški poslanik tisti, ki mora skrbeti in paziti, da bo Madžarska izpolnjevala določila mirovne pogodbe.

Sovjetska zveza zdaj z vsemi silami in sredstvi ter z veliko naglico utrjuje svoj blok na političnem, gospodarskem in vojaškem področju. Hkratu pa si prizadeva vse, da bi preprečila sleherno povezavo med demokratičnimi državami, kajti prepričana je, da bi edino z vsako posebej lahko po vrsti obračunala ter dosegla svoj končni cilj: sveto-vno oblast.

Ta ofenziva in njeni cilji morajo biti zahodnemu svetu opomin in vzpodbuda, da se čim prej strne v močno skupnost, ki bo lahko kos novim sovjetskim napadom. Kdor obrambno združevanje Zahoda ovira ali ga skuša celo preprečiti, služi le naklepom sovjetske zasluževalne in napadalne politike, ki ograža ne le ta ali oni narod, marveč spravlja v nevarnost celo sam obstanek vsega svobodnega sveta.

(„New York Times“)

Anglija brez oblačilnih nakaznic

Osem let je bilo treba v Angliji predložiti pri nakupu blaga nakaznice za oblačila. Ta teden pa je prišlo vse blago v prosto prodajo. Angleški minister za trgovino, Harold Wilson je naznanil v parlamentu: „Danes sem podpisal odredbo s katero so popolnoma odpravljene vse omejitve pri nakupu blaga. Od torka naprej ne bo potreba nobenih nakaznic za nakup kakršnih koli oblek ali blaga.“

TRYGVE LIE:

Konec sovraštvu med Vzhodom in Zapadom

Glavni tajnik Združenih narodov, Trygve Lie, je v svojem govoru, katerega je imel na neki univerzi izjavil, da je treba prenehati s sovraštvom med Vzhodom in Zapadom na ta ali na oni način.

„Igra, katero sedaj igrajo,“ je izjavil Trygve Lie, „je tako nevarna, da je ni

mogoče še nadalje uprizorjati, ker bo drugače pripeljala do vojne, katera pa bi pomenila konec naše civilizacije. Sporov med Zapadom in Vzhodom sicer ni mogoče rešiti le s samim dejstvom, da obstajajo Združeni narodi toda naloga teh je, da te spore na mirnen način rešijo.“

Učenjaki - nazadnjaki

Bertrand Russel, sloviti angleški modroslovec, spada med vodilne duhove zahodnega sveta v našem stoletju. Zagrešil je v svojem delu eno samo neprevidnost — da je zadnje čase napisal več razprav, v katerih si je upal obsoditi komunistično nasilje nad človeškim duhom, nad znanostjo in umetnostjo.

Russel je sovjetsko ravnanje z znanostjo ter njeno zaslužjevanje po partiji smešil in obsojal tudi v vrsti predavanj, ki jih je imel v londonskem radiu.

V enem teh predavanj, ki je imelo naslov „Oblast in osebnost“, je med drugim dejal:

„Z obžalovanjem moramo ugotoviti, da danes v Sovjetski zvezi učenjake oblast sili, da morajo nesmiselno nazadnjaštvo izpovedovati kot svojo vero. To zahtevajo od njih politiki, ki se jim o znanosti in znanstvenem delu niti sanjane. Ti bi radi zapovedovali tudi učenjakom in umetnikom. Da bi ta namen dosegli, uporabljajo gospodarski in policijski pritisk.“

Te žalostne prikazni bi se dale odpraviti le, če bi delovanje politikov omejili na področje, kjer jih lahko imamo za pristojne. Ne smejo si pa domišljati, da bodo oni odločali o tem, kaj je lepa glasha ali dobro rodoslovje ali pravilna modrost.

Nikdar ne bi maral, da bi o takih zahtevah odločal osebni okus kakega sedanjega, bivšega ali bodočega ministrskega predsednika, pa četudi bi ta po kakem čudežnem naključju bil nepoporen.“

Da so Russelove trditve pravilne in da temelje na dejstvih, tega se dobro zavedajo tudi sovjetski znanstveniki. Ti so na primer 26. januarja morali poslušati nauke izrednega člana sovjetske Znanstvene akademije — Maksimova. Govoril jim je o „Teoretičnih osnovah boljševiske stranke“.

Maksimovljevo učenost so oddajali tudi po radiu, toda ne za tujino. Slišali so jo pa učenjaki križem Sovjetske zveze. Ti so se ob njej lahko prepričali, da so končno merilo za vse njihovo snovanje in delo teorije, ki jih je Lenin zapisal v razpravi „Materializem in empiriokriticizem“. V vsakdanjem delu in prizadevanjih pa se mora sovjetska znanost in umetnost ravnati po navodilih boljševiske stranke.

Kaj partija in današnji sovjetski oblastniki zahtevajo od znanstvenika, nam nazorno povedo Maksimovljeve besede. Mož je med drugim govoril takole:

„Leninovo nesmrtno filozofsko delo nam je postavilo vzgled filozofije, katere središče je in mora biti samo partija. Naši učenjaki, ki jih vodijo Lenino-va in Stalino-va načela o partijskem gledanju na vsa vprašanja, zdaj ustvarjajo resnično napredno sovjetsko znanost.“

Če mora to biti poglavitno načelo, ki naj vodi sovjetskega umskega delavca, potem ni čuda, da mora zametati najdobe in zamisli največjih sodobnih znanstvenikov na svetu. Kako je treba to delati, je povedal prav ta Maksimov, ko je v omenjenem predavanju obsodil na primer slovitega fizika in matematika Alberta Einsteina.

Temu je v imenu partije zameril, da nič ne ugovarja zoper „idealistične razlage relativnostne teorije“, temveč da ta greh celo sam podpira.

Drugi znanstvenik, nad katerega se je Maksimov spravil, je Niels Bohr, začetnik tako imenovane kvantne mehanike, na kateri temelji dober del današnjih znanstvenih uspehov. Ta se je pregrešil s trditvijo, da elektroni spadajo v neko višjo stvarnost, katere z razumom ne moremo dojeti.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Politični pregled

JUGOSLAVIJA

Poročilih Reuterja so bili v Slavoniji pred kratkim obsojeni na smrt štirje nameščenci jugoslovanske državnice kmetije Josipin dvor zaradi gospodarsek sabotaže. Njihova sabotaža je bila v tem, da so zastrupljali prašiče. Vodja te skupine, Mijo Pacek, je bil član nekdanje opozicijske hrvaške kmečke stranke. Njega so po obsodbi obesili, ostale tri obsojence: Franja Ločarja, Djura Majorja in Mija Horvata pa ustrelili. Razprava je bila pred sodiščem v Osijeku. Nameščenci so bili obdolženi tudi protizakonitega organiziranja podtalne „križarske organizacije“, katere cilj je strmoglavljenje Titovega režima. Kakor poročajo beograjski časopisi, so ti ljudje skušali z nasiljem in sabotažo doseči svoj cilj in pozivali ljudi, naj se „umaknejo v gozdove v primeru angloameriške intervencije“. Prvič je ta skupina poizkušala s svojim sabotažnim delovanjem, ko je lanskega decembra hotela zastrupiti 680 prašičev na kmetiji s tem, da je primešala pitni vodi arzenik. Sedem prašičev je poginilo, predno so sabotažo odkrili, druge pa so s takojšnjimi protiukrepi rešili. Državni tožilec je pri razpravi poudarjal, da so podtalne opozicijske skupine povečale svoje delovanje v poljedelstvu in na splošno med kmeti.

SOVJETSKA ZVEZA

Nova sovjetska odredba po kateri so padle cene različnemu blagu, pomeni, da v Rusiji obstaja pomanjkanje ne samo tistega blaga ki napravi življenje ugodno, marveč tudi osnovnih potrebščin, ki življenje sploh omogočajo. Pa tudi po znižanju so ostale cene zelo visoke in to bo vzrok novemu pomanjkanju.

Ko bo potekel koncem leta 1950 rok prve povojne petletke, ne bo sovjetska lahka industrija izdelala več kot en par čevljev in okrog tri pare nogavic na osebo na leto. To je dvakrat več kot v letu 1945.

Ce se spomnimo, da v času vojne sploh ni bilo potrošnega blaga in da so bili Rusi po končani vojni izčrpani in dobesedno v krpah in da je sovjetska lahka industrija izdelala samo pol para čevljev ali škornjev in en in pol para nogavic na osebo na leto, si moremo zamisliti, kakšno je pomanjkanje v Rusiji.

Nadaljnji primer: v kljub novim znižanim cenam obleka iz volnenega blaga (različna od bombažnega nadomestka, katerega večina Rusov danes nosi) pride na več kot 1.300 rubljev t. j. več kot znaša 6 tedenska plača izučenega delavca oziroma trimesečna plača neizučenega delavca. To je posledica dejstva, da bo sovjetska industrija izdelala tudi koncem leta 1950 manj kot 1 m volnenega blaga na osebo na leto.

To je posledica tega, ker so pri povojni gospodarski obnovi osredotočili vso produktivno energijo na težko industrijo in gospodarsko ekspanzijo. Vlada je s tem prevzela nevhvaležno nalogo, da drži življensko raven na nizki stopnji. Da bi dosegla svoj cilj, gre pri tem do skrajnih meja in preizkuša, koliko pomanjkanja narod more in hoče izdržati.

Nove znižane cene, „drugi korak v boju za znižanje cen življenskih potrebščin“ (prvi je bila ukinitve racioniranja z istočasnim znižanjem vrednosti rublja in ustanovitve novih predpisanih cen koncem 1947 leta) bodo tako bolj služile kot sredstvo za vplivanje na narodno razpoloženje kakor pa, da bi predstavljale resen korak za zvišanje življenske ravni. Cene so ostale še vedno dovolj visoke, da preprečijo preveliko nakupovanje blaga, katerega še ni dovolj na trgu.

Tako bo tudi 1950. leta proizvodnja kuhinjskih potrebščin od ponev do skodelic in skled dosegla samo 260 milijonov kosov. Za vse to ogromno prebivalstvo bodo izdelali samo 900.000 radio aparatov, 135.000 motornih koles in samo okoli 1 milijon dvokoles.

Pri vsem tem pa bo to neznatno zmanjšanje cen za Sovjete vendar ime- lo pomen, ker bo hrana malo cenejša in mu bo ostalo le nekaj denarja za nakup

nove obleke in različnih potrebščin. Končno bo imel le občutek, da se položaj počasi boljša.

Deficit države ki je nastal vsled znižanja cen, pravijo v Rusiji, mora na nek način biti krit in sicer ga bodo kriti z različnimi gospodarskimi ukrepi vključno resnim težkočam, ki bodo nastale iz tega.

AP poroča iz Moskve, da je 10. marca sovjetski finančni minister Zverev naznanil Vrhovnemu Sovjetu v Kremlju, da namerava Sovjetska zveza letos porabiti 3762 milijonov funtov za svoje oborožene sile. Lani so porabili za iste namene samo 3142 milijonov funtov. Letošnji izdatek za oborožitev predstavlja 19 odstotkov celotnega sovjetskega proračuna in minister Zverev je dejal, da morajo pripisovati zvišanje izdatkov za ruske oborožene sile splošnemu povišanju cen. V svojem govoru je poudarjal, da bo Sovjetska zveza nadaljevala s svojo politiko za svetovni mir, obenem pa je ostro napadel Združene države, katere so po njegovem mnenju krive za vznemirljivi mednarodni položaj. Kritiziral je Veliko Britanijo in Združene države zaradi njihovih povečanih vojaških proračunov, pri čemer je izjavil, da so britanski izdatki za vojsko trikrat večji, kakor so bili leta 1937 in 1938. Rekel je: „Te številke jasno kažejo napadalne namene“. Njegovemu govoru je prisostvovalo kakih tisoč odposlancev z Stalinom na čelu.

Iz Varšave poroča Reuterjev dopisnik, da krožijo tam vesti o preosnovanju ožje sovjetske vlade, katere naloga je v prvi vrsti obramba države. Na čelo te vlade je bil postavljen Molotov, katerega naloga je, da „vzporedi industrijske in vojaške zadeve Sovjetske zveze in njenih zaveznikov v vzhodni in srednji Evropi.“ Po poročilih, ki prihajajo v Varšavo — in Varšava je eden glavnih stebrov za železnim zastorom in mora biti zaradi tega gotovo dobro poučena — se zrcali v tem dejstvu vedno večji sovjetski strah pred napredovanjem Marshallovega načrta in pred uspešnimi pogajanjimi o atlantski obrambni zvezi. Če so vse te vesti pravilne, pomenijo, da pomeni odhod Molotova in prihod Višinskega na mesto zunanega ministra le večjo napetost med Vzhodom in Zapadom, Rusija je mnenja, da je zapadna zveza in vse, kar spada v njen delokrog, le novo ime za napadalno razporeditev sil v Evropi.

Sovjetska zveza noče priznati, da je Zapadna zveza nastala zaradi sovjetske napadalne politike in zaradi strahu pred posledicami te politike, toda obenem pa je napravila vedno večja sila Zapada neizbrisen vtis nanjo. Zato Sovjetska zveza še nadalje izpopolnjuje svojo že itak ogromno obrambno silo s tem, da žrtvuje več jekla in več delovne sile za še bolj ogromni obrambni sistem.

BOLGARIJA

Posebni poročevalec londonskega lista „Times“ javlja iz Sofije, da je pastor Angel Dinov, eden izmed dveh protestantskih pastorej, ki sta bila oproščena pri razpravi, katere se je pred kratkim vršila proti 15 bolgarskim protestantskim pastorej, malo osvetlil vse zagonetno priznanje pred ljudskim sodiščem.

Pastor Dinov se je po razpravi vrnil domov iz ječe kot prost človek in je izjavil, da je prepričan, da bo lahko sodeloval s komunisti. Povedal je, da so ga dva meseca izpraševali, predno je podal svojo končno izjavo. „V začetku so mi rekli, da bom obsojen na lažjo kazen, če priznam. Ko sem priznal svojo krivdo, so mi dali boljše hrano in mehkejšo posteljo. Moja izjava pred sodiščem, da so z menoj dobro ravnali, je bila iskrena. Hranili so me dobro in na razpolago sem imel dovolj čtiva.“ Pastorja Dinova so včasih zasliševali posamezniki, včasih pa cela skupina tožilcev. Od časa do časa so mu povedali izjave drugih obtožencev in opazovali, kako je to nanj vplivalo. Njegove izjave pa so uporabili za preizkušnjo pri naslednjih obtožencih, katere so zasliševali takoj za njim. „Od začetka so me izpraševali samo kratko dobo,“ je rekel, „toda, kma-

lu se jim je pričelo muditi in zasliševanja so trajala cele ure, včasih pozno v noč. Glavni zasliševalec, ki me je izpraševal, je bil inteligenčen mlad mož, star kakih 24 do 25 let. Bil je dobro vzgojen in dobro je obvladal politiko.“

VELIKA BRITANIJA

V londonskem okraju severni St. Pancrac je laburistična stranka obdržala svojega poslanca v parlamentu na podlagi dopolnilnih volitev, ki so se vršile pretekli teden, ker je dosedanji laburistični poslanec umrl. Laburistična večina je padla, pri zadnjih splošnih volitvah je imel laburistični poslanec nekaj več kot 7 tisoč glasov več kakor njegov konzervativni nasprotnik, pri sedanjih volitvah pa je dobil le nekaj nad 5 tisoč glasov več kakor njegov nasprotnik.

Laburistični poslanec je dobil vsega skupaj 16.185 glasov, konzervativni 11.118, komunisti pa 854 glasov.

POLJSKA

Vatikanski radio je pred kratkim obsojilo aretacijo 8 katoliških duhovnikov, katere je zaprla policija v Varšavi. Duhovnike so aretirali, ker so v cerkvi prečitali pastirsko pismo varšavskega škofa mgr. Adamski-ja, v katerem je obtoževal poljsko vlado, da preganja vero.

ČESKOSLOVASKA

Českoslovaška komunistična vlada je sporočila komunističnim voditeljem v Pragi, da namerava v bližnji bodočnosti znižati osnovne delavske mezde. To obvestilo so dobili pred kratkim komunistični voditeljni sestanku v Mestni hiši v praškem predmestju Karlín. Ker pričakuje vlada, da bo ta ukrep imel za posledico stavke in nereda v industriji, so pozvali komuniste, da budno pazijo na delavske skupine v tovarnah in obratih, da prijaviijo povzročitelje neredov.

MADŽARSKA

Budimpeštansko časopisje je izjavilo, da so madžarske oblasti v januarju odtegnile 630 dovoljenj vozačem taksijev. Doslej je imelo dovoljenje za taksije 865 izvoščkov. Ta ukrep zelo spominja na posredne in neposredne metode komunističnih oblasti v Budimpešti, da izrinejo vsa mala podjetja in obrtnike, ki jih ukrepi o podražavljenju doslej še niso prizadevali. Državne trgovine so lahko odprte od 6 ure zjutraj do 10 ure zvečer, privatne pa samo od 8 ure zjutraj do 4 ure popoldne. Večina delavcev gre na delo že ob osmi uri zjutraj in dela do 4 ure popoldne. Zaradi tega so prisiljeni, da se pri svojih nakupih poslužujejo državnih trgovin. Pri takih razmerah bodo mogla zasebna podjetja obstajati le še malo časa. Tudi mali obrtniki so deležni enake usode. Zadržne brivnice delajo od 6 ure zjutraj do 10 ure zvečer in ob nedeljah. Zasebne brivnice pa od 8 ure zjutraj do 6 ure popoldne. Državni gostinski obrati so oproščeni vseh davčnih dajatev, zaradi česar zasebni ne morejo z njimi konkurirati.

Drobne novice

Britanska spodnja zbornica in Vrhovni Sovjet sta razpravljala pretekli četrtek o izdatkih za obrambo Velike Britanije in Sovjetske zveze v tem letu. Sovjetska zveza bo porabila za svojo obrambo 3761 milijonov funtov šterlingov, Velika Britanija pa 758 milijonov funtov šterlingov.

To pomeni, da pride v Angliji na osebo 17 funtov šterlingov za obrambo, dočim plača v Sovjetski zvezi, kjer je raven plač in cen mnogo nižja kakor v Angliji, vsaka oseba skoro 20 funtov šterlingov za oborožitev države.

Britanski minister za trgovino, Wilson, je sporočil, da je dosegel britanski uvoz februarja najmanjšo količino po letu 1947. Na ta način je uspelo Angliji zmanjšati svoj trgovski primanjkljaj.

Na podlagi načrtov, katere so izdelale sovjetske oblasti, bodo letos poleti zopet odprli železniški promet med Dansko in Českoslovaško, ki je bil po koncu vojne ukinjen.

Kitajska narodna skupščina je izvolila z 209 proti 30 glasovom Ho Ying

Čina za ministrskega predsednika Kuomintanske vlade.

Slavni fizik Albert Einstein, je praznoval 14. marca svoj 70. rojstni dan v mestu Princetown (USA).

Iz Bukinghamske kraljevske palače so zdravniki izdali poročilo, da je bil kralj Jurij VI. uspešno operiran in da je njegovo zdravstveno stanje popolnoma zadovoljivo.

List „New York Times“ poroča, da je leta 1938 potovalo čez Atlantski ocean 966.922 oseb. Od teh jih je potovalo 620.000 z ladjami, ostali pa z letali. Lansko leto pa jih je potovalo približno 660.000 in sicer 470.000 z ladjami, 190.000 pa z letali.

V nedeljo se je pripetila na Južnem Tirolskem v bližini avstrijske meje na cesti, ki pelje iz Dolomitov, usodna prometna nesreča. Neka družba se je po postanku v neki gostilni v Cortini peljala proti italijansko-avstrijski meji v par avtomobilih. Enega od teh je vodila neka Jugoslovanka Mišević S., diplomatska uradnica v Bernu. Poleg nje je bil tudi njen 6-letni sin. Na nekem ovinku je njen avtomobil „Buick“ vrglo preko nasipa. Na nesrečo je otrok tako nesrečno padel, da je bil takoj mrtev, dočim je mati ostala nepoškodovana. Takoj po nesreči je pripeljalo mimo neko policijsko vozilo in neki drug avtomobil s potniki, ki pa niso mogli ničesar več pomagati.

V Rimu so pričeli nova pogajanja za pogodbo o malem mejnem prometu med Avstrijo in Italijo.

Cilj Združenih držav je mir

Novoimenovani ameriški obrambni minister Louis A. Johnson se je razgovarjal s predsednikom Trumanom v Beli hiši. Spremljal ga je James Forrestal, katerega odstop z mesta obrambnega ministra velja od 1. aprila dalje.

Po razgovoru je Johnson izjavil častnikarjem, da je smoter ameriške vojaške politike „vzpostavitev miru“. Mir je odvisen od sile Združenih držav. Naše gospodarstvo pa je dovolj močno za mir. Zatem je Johnson spomnil na George Washingtona, prvega predsednika Združenih držav. Ko je imel ta v načrtu ustanovitev vojnega ministrstva, je dejal, da mora biti to ministrstvo mirovni organ. Johnson je izjavil, da se od takrat do danes ta pojem ni prav nič spremenil.

Učenjaki - nazadnjaki

(Nadaljevanje s 1. strani)

Bohrov nauk o elektronih, je rekel Maksimov, so sad ozkosrčnega, reakcionarnega gledanja, ki je zelo sorodno nacizmu!

Einsteinovih zamisli se boljševiki boje, ker bi utegnile konec koncev dokazati, da je vesolje končno ter omejeno po času in prostoru. Ta resnica je seveda v popolnem nasprotju z uradno, sovjetsko razlago Marksovega materializma, ki trdi, da je vesolje neskončno ter nima gospodarja nad sabo.

Ameriškega zvezdoslovca Mearneya je Maksimov napadel, ker si upa zatrjevati, da je naš svet bil nekoč ustvarjen in sicer pred dvema milijardama let.

Kakor vsa sovjet. partijska znanost je tudi Maksimov nedosleden. Bori se proti teoriji, da bi elektroni bili neskončni, Einsteinov nauk o tem, da je tako imenovana neskončnost le omejena, pa razglša za buržujski, reakcionaren in, kar je največji greh, naproten Leninovim zapovedim.

Russelove besede o tem, da so sovjetski učenjaki nazadnjaki, ker tako hoče partija, ne bi mogle dobiti boljšega potrtila, kakor jim ga je dal Maksimov s svojo zmedeno učenostjo. V Maksimovljevih izjavanjih je bilo razumljivo in jasno samo nekaj — trdi — stokrat ponavljana trditev, da „velika sila marksistično-leninističnega nauka oborožuje sovjetske znanstvenike z edino in edino pravno metodo, kako si pridobivamo spoznanja o tvarnem svetu.“

Uboga znanost in ubogi njeni služabniki, ki morajo svoje delo uravnavati po takih načelih!

Namen in pomen atlantske obrambne zveze

Predsednik Združenih držav Truman je v svojem nastopnem govoru Atlantsko obrambno zvezo označil kot poročstvo za mir in svobodo. Odmev, ki ga je ta njegova izjava rodila v ameriški zbornici, senatu, v tisku in v javnem mnenju, nam določno kaže, da je splošno prepričanje to, da je takšna obrambna pogodba res edino sredstvo, ki naj zagotovi vsemu svetu gospodarsko stalnost ter omogoči ustanovitev samostojne in življenja zmožne evropske federacije. Ta federacija bo eden najtrdnjših temeljev miru na svetu.

Izkušnje nam kažejo, da bi strah pred vojno in gospodarska negotovost utegnili ohromiti obnovitvena prizadevanja zahodnoevropskih držav. Ta strah uničuje duhovne temelje, od katerih sta odvisna obnova in mir. Ljudem se namreč upira, da bi se mučili in sami sebe žrtvovali, kakor je to za uspešno gospodarsko ozdravljenje potrebno, če jih neprenehoma muči strah, da bodo tuje vojske preplavile njihovo deželo ter porabile sadove njihovega truda.

Če hočemo, da bo obnova na svetu res napredovala, je treba v ljudeh najprej obnoviti občutek varnosti. Strah pred oboroženim napadom je vir negotovosti. Edino zdravilo za ta strah je skupni nastop vseh prizadetih narodov. Takšen nastop bo svobodne države usposobil, da se bodo že v naprej lahko uprle morebitnemu napadalcu s silovito premočjo, katero bosta podpirali gospodarska sila in politična stalnost.

Prvi korak za doseg tega cilja so storili 17. marca 1947, ko je pet zahodnih držav, in sicer Velika Britanija, Francija, Belgija, Holandska in Luksemburg podpisalo pogodbo o vzajemni vojaški pomoči ter o gospodarskem in socialnem sodelovanju. Ta pogodba naj bi veljala 50 pet.

Nov napredek v delu za zagotovitev varnosti v Evropi in na svetu pomeni resolucija, ki jo je 11. junija 1948 predlagal v ameriškem senatu tedanji predsednik zunanjepolitičnega odbora Vandenberg. Resolucija je predlagala, naj se Združene države že v miru zvežejo z različnimi narodi izven zahodne poloble. Sklenejo naj z njimi kolektivne varnostne sporazume, ki naj zagotove mir ter ojačajo ameriško varnost.

Ta resolucija je bila samo razumljiva posledica dejstva, da je Amerika članica Združenih narodov in je zaradi tega dolžna, da dejansko sodeluje pri naporih za zagotovitev svetovnega miru.

Vandenbergov predlog pomeni tudi priznanje, da nad svobodnimi narodi povsod po svetu leži grožnja strahu in

negotovosti, ki hromita njihova in ameriška prizadevanja za mednarodno gospodarsko obnovo.

Ustava Združenih narodov priznava pravico, da tiste članice, ki imajo skupne vojaške, politične, gospodarske in socialne koristi, store vse, kar se jim zdi potrebno za skupno obrambo te koristi. O tej pravici razločno govori član 51 in 52 ustanovne listine za organizacijo Združenih narodov.

Tretjo stopnjo v prizadevanjih za zagotovitev te varnosti predstavlja Atlantska obrambna zveza, glede katere se zdaj pogajanja bližajo h koncu. Za uspeh te obrambne pogodbe je ameriška pomoč bistveno potrebna. Kakor je obnova sveta nemogoča brez ameriške pomoči, tako tudi ni moči doseči pravega uspeha pri težnji za varnostjo, če ne bo Amerika svobodnih narodov z vsemi silami dejansko podpirala. To je dolžna storiti, ker je pač najmočnejša država na svetu.

Ta dejanska moralna in tvarna podpora zahodnim evropskim državam, bo omogočila, da bodo evropski narodi sposobni skupno nastopati, da preprečijo vsak napad na svojo svobodo. Tisti, ki se morda pripravlja na napad, bo izgubil pogum, če mu homo že v naprej dovolj jasno dopovedali, da bomo na vsak oborožen napad odgovorili z velikansko premočjo.

Iz vseh predlogov in poročil je razvidno, da nameravana Atlantska zveza ni naperjena proti nobeni posamezni državi in tudi ne proti nobeni skupini držav, marveč samo proti napadu in napadalcem.

Res je, da je treba sleherno pogodbo, ki nalaga Združenim državam takšne obveznosti, kakor jih določa Atlantska zveza, sprejeti po ustavni poti. To se pravi odobriti jo mora ljudstvo Združenih držav po svojih zakonitih zastopnikih v zbornici in senatu.

Toda pri vsem tem je treba v naprej jasno povedati, da so Združene države trdno odločene upreti se oboroženemu napadu kjer koli na svetu. To je potrebno za ohranitev miru, ker s takšno odločno in nedvoumno besedo plašimo napadalec po svetu, po drugi strani pa boderimo svobodne narode v njihovih prizadevanjih, da bi si zagotovili varnost z obnovo svoje politične in gospodarske stalnosti.

Zemljepisna lega zahodnoevropskih narodov spravlja njihove vojaške in druge koristi s koristmi Združenih držav in Kanade. Zaradi skupnih potreb po varnosti in stalnosti na tem zemljepisnem področju se je rodila misel o

varnostnih sporazumih med državami, ki pripadajo severnoatlantski skupnosti. Ko se bosta Amerika in Kanada z zahodnoevropskimi narodi povezali v atlantsko obrambno pogodbo, bo to silno povečalo poročstva za bodoči mir in varnost na svetu.

Sovjetska vlada se je s silovito vojno-hujškaško propagando vrgla na delo, da bi onemogočila sklep te pogodbe. Hkratu ko sama sebe prikazuje kot zagovornico novih mirovnih pogajanj, pa skuša Združene države črniti, Atlantsko obrambno zvezo pa slikati kot pripravo za novo vojno.

Resnica je prav nasprotna. Združene države so prepričane, da je mir odvisen od gospodarske stalnosti in varnosti, Sovjeti pa mislijo, da bodo svoj mir vsi-

lili svetu z gospodarskim, političnim in vojaškim pritiskom. Storili so vse, da bi dosegli svoj cilj ter svobodnim narodom preprečili, da se združijo za obrambo pravega miru. Medtem, ko so v Washingtonu potekala pogajanja za Atlantsko zvezo, so Sovjeti pritiskali na Norveško in ji ponudili takoimenovano nenapadalno pogodbo. Z njo so to državo hoteli odvrti od pristopa k Atlantski pogodbi. Storili so še več podobnih korakov, toda vsi so rodili samo eno: prav zaradi vedno hujšega sovjetskega pritiska, ki naj bi preprečil zagotovitev miru, bo sklenjen v kratkem sporazum, ki bo mir bolje in uspešneje zagotavljal, kakor pa katera koli podobna pogodba doslej. In v tem je pravi in edini namen in pomen Atlantske obrambne zveze.

Sredozemlje — srce Evrope

Londonski „Times“ obravnava misel o povezavi držav, ki leže ob bregovih Sredozemskega morja, v podobno obrambno zvezo, kakršno bo na zahodu ustvarila Atlantska pogodba. Med drugim pravi:

Če je Atlantsko morje danes središče zahodne moči in branik zahodne omike, pa ostaja Sredozemlje še vedno vojaško in duhovno srce zahodnega sveta. Zaradi tega ga je nemogoče ločiti od zahodne Evrope in od njene usode.

Amerika in Velika Britanija se te resnice živo zavedata. Njuno ravnanje s Turčijo in Grčijo nam je zgovoren dokaz za to.

Že davno prej, preden se je spočela misel o Atlantski obrambni zvezi, sta se Amerika in Anglija odločili, da bosta Grčijo in Turčijo, ta mejnika zahodnega sveta, branili pred slehernim napadom ter jima pomagali.

Turčija ima že izza druge svetovne vojne z Veliko Britanijo pogodbo, ki določa, da ji bo Anglija ob potrebi dala vojaško podporo.

V Grčiji so se zdaj britanske čete in ameriška vojaška zastopstva, ki prav tako pričajo o velikem zanimanju teh držav za usodo naroda, ki je Evropi dal zarodke njene omike in umetnosti.

Od marca 1947 sta Grčija in Turčija bili deležni tudi vse ameriške podpore v denarju, blagu in strokovnih nasvetih, vse v skladu s slovitim Trumanovim izrekom, da je ohranitev grške neodvisnosti bistveno pomembna tudi za Združene države.

Zdaj si Amerika in Velika Britanija prizadevata, da bi sklenili Atlantsko obrambno zvezo. Nič čudnega ni, če ob tej priliki tudi ti sredozemski državi gledata, kako bi dobili stvarna zagotovila, da na njiju niso pozabili. To velja tudi za druge države ob Sredozemskem morju.

Atlantska obrambna pogodba mora postaviti temelj za obrambo Zahoda. Toda ta temelj bo majav, če ne bo varno Sredozemsko morje, nad katerim morajo zahodne sile imeti dejansko nadzorstvo.

Po drugi strani si hočeta Turčija in Grčija zagotoviti, da ne bi sami izgubili zaradi Atlantske zveze ameriške podpore in pomoči.

O Grčiji in o njeni današnji upravi lahko sodimo, kakor hočemo. Ne smemo pa pozabiti, da je ta dežela edina krvava žrtev mrzle vojne med Vzhodom in Zahodom, vojne, ki samo v Grčiji povzroča smrt in rane. Ne moremo torej pričakovati, da bo v takem stanju vse neoporečno, saj je prav za prav čudež, da se država, ki je devet let nepretrgoma v vojni, drži sploh pokoncu.

Zaradi tega je prva dolžnost zahodnih velesil, da Atlantsko obrambno zvezo razširijo in izpopolnijo tako, da bo res pomenila poročstvo za varnost Zahoda pred kakršnim koli napadom. To pa bo mogoče le, če bodo vsaj Grčijo in Turčijo, če ne že vsega Sredozemlja vključili v evropski obrambni sestav.

To bo mogoče storiti takoj, ko bo podpisana Atlantska obrambna pogodba. Res je, da bomo prav na Sredozemskem morju pri takšnem delu naleteli na hude težave. Najprej moramo vpoštevati izraelski spor z arabskimi državami, potem državljansko vojno v Grčiji, nato težave in šibkost Italije, zatem diktaturo v Španiji in nazadnje Titov odpad od Kominforma. Na vse te stvari se bo treba pri ustvarjanju obrambne enotnosti ob Sredozemskem morju ozirati.

Toda s pametno politiko in primerno podporo Anglije in Amerike bo vse te in druge težave mogoče uspešno premostiti ter z vključitvijo Sredozemlja v celotno evropsko obrambo doseči cilj, ki smo si ga zastavili.

Kapelski punt
Zgodovinska povest
Spisal dr. Ožbolt Jlaunig
(Nadaljevanje)
17.

„Do tega je še čas,“ odvrne sodnik; „a pravica je vedno zmagala in bo tudi tu.“

Flegar videč, da ne more sodniku do živega, pograbi jezen klobuk, ki ga je prej položil na stol, in hitro zapusti sodnijsko dvorano. Sklenil pa je, da se o priliki maščuje nad možem, ki mu ni bil po volji, ker se je vedno ustavljal njegovim namenom.

III.

PISARJEVO MAŠČEVANJE

Kam bi se jim fanti skrili,
Da jih ne bi polovili?
Kam se koli skrijejo,
Tam njim v roke pridejo.
Narodna.
Preoblečeni so,
Na vojsko gredo,
Nazaj jih nikoli več ne bo.
Narodna.

V Hribernikovi hišici ni bilo nič več veselja. Mati Klara je bila tiha, videla je nesrečo svoje hčere. Tudi Andrej ni več kazal tistega razpoloženja kakor nekdanj, domišljal si je, da se more pisar le na kak način maščevati. Tomej ni prišel več blizu, vedel je, da Anka vendar le ljubi onega zapeljivca; to je pokazala še na reberškem žeganju. Najbolj potrpa pa je bila Anka sama. Dodela so se ji odprle oči, da je pisarja popolnoma omrežila gizdava krčmarjeva hčerka in da je ona sedaj prepuščena sramoti.

Bilo je začetkom meseca novembra. Mrzla burja je pihala sem skozi Tabre in po vrhovih gorá se je že belil sneg. Anka je videla, da je šel pisar zjutraj proti Obirskemu; ognil se je od daleč njene hiše. Rada bi še enkrat govorila z njim, ga prosila, da jo reši sramote, ker vé, da njena mati, ki je postajala vedno bolj slabotna, mre od žalosti. Vedela je, da se on vrne proti večeru po isti poti. Vzela je jerbašček, da bi izgledalo, kot bi šla k sosedu. Obstala je za robom, da bi je Robert ne videl.

Ravno je zašlo sonce in že se je vlegel prvi mrak na zemljo, ko prikoraka po poti Robert. Ko ga zagleda Anka, ji začne srce hitreje biti, bila je razburjena, a sedaj je prilika. Ojunači se, stopi nekaj korakov naprej in že stoji pred Robertom. Le-ta prebledi in hoče iti naprej, ne da bi pozdravil.

Anka ga ustavi, preseče pogleda in pravi: „Robert, samo trenutek postoj in me poslušaj!“

„Proč od mene, hinavka,“ zarohni nad njo Robert vznevoljen in v vidni zadregi.

„Kaj sem ti storila, ali me nisi ti zapeljal v sramoto? Če imaš srce, usnili se me.“

„Hahaha, tebe usmiliti, idi k tistemu ljubemu Tomeju, ki si mu prej visela na vratu.“

„To ni res, le tebi sem bila vdana in tebi sem zaupala.“

„Kako sladko se delaš; na drugi strani me tvoj brat napada in tvoj prejšnji ljubimec; s tako sodrgo naj se pajdašim?“

„Saj nisem jaz kriva, brat je to storil v razburjenosti, oprostí mu.“

„Jaz odpustiti, nikdar, to plača krvavo, kar je storil meni; in tudi onemu fantalinu ne prizanesem, ki je pomagal mene zasramovati.“

„Robert, ne muči nas, poglej, kako sem nesrečna, vrni mi čast, spolni svoj oblubo, da dobi otrok pošteno ime.“

In Anka pada na kolena in dvigne roke proti Robertu. Svetle solze ji zabliščijo v očeh. A Robert se obrne v stran in hoče nadaljevati svojo pot. Anka se ga hoče okleniti vsa obupana, a Robert jo potisne od sebe, se zakrohoče in reče:

„Le idi k onemu, naj te on poroči, jaz imam boljšo nevesto, kot si ti.“

„Robert!“ vzklikne Anka v silni bolesti, „zapomni si, mogoče ti bo žal, a prepozno bo, sreče ne najdeš.“

„Vem, da mi ne želiš kaj dobrega, le hodi svoja pota, jaz pa svoja.“

In urno odide. Cel prizor mu je bil mučen. Še je imel toliko čuta v sebi, da si je moral sam priznati, da je kriv Ankin nesreče. Zato proč odtod, da ne sliši glasu, ki mu vzbuja slabo vest.

Anka se je polagoma dvignila, od silne boli je bila vsa zmedena, počasi je stopicala proti domu. Tiho je šumel belski potok, valčki so poskakovali in hoteli naprej v prepad. Kako so vabili nesrečno dekle, češ, pridi k nam, tu je mir, tu se ohladi tvoje srce, tu se neha vse trpljenje!

Ne, ne, to ne sme biti, dolžna sem življenje otroku, ki ga nosim pod srcem, on mi bo uteha. Toliko gorja sem že prestala, bom tudi to!

Od cerkve Device Marije v Trnju je zdajci zadonel večerni zvon.

Tako milo je pel, tako v srce segajoče, da je Anka obstala, vzdihnila in solze so ji zalile oči. O hvala ti, božja Mati, ti me kličeš, ti si tako dobrega srca, ti me ne zavržeš. In pokleknila je in iskreno molila. Čutila je v sebi novo moč, neki glas ji je pravil: Zaupaj, vse mine.

(Dalje prihodnjič)

V avtomobilu

IZ NEW YORKA V SAN FRANCISCO

San Francisco (Kalifornija)

Dragi prijatelji! Minulo je 11 dni, odkar smo se odpeljali iz New Yorka, in zdaj smo dospeli na cilj. Predstavljajte si le, 5.000 km z ovinki in odcepki, in nobene kontrole potnih listov, nobene carine, nobenega pokazovanja papirjev. To se pravi, z eno malenkostno izjemo. Pri prekoračenju kalifornijske državne meje preiščejo temeljito vso prtljago, toda ne morda zaradi parfuma, konjaka, briljantov in mamil, temveč zaradi sadja in rastlin, ki jih vozimo s seboj in to zaradi morebitnih bolezenskih klic. Zaščititi hočejo kalifornijsko sadje, trto in sočivje, ki toliko prispevajo k bogastvu te države, pred „nezaželenimi vse-ljenci“.

Kot gotovo veste, izprva, pred točno 100 leti, ni privabljala ljudi iz Vzhoda semkaj rodovitnost zemlje, temveč najdišča zlata. Vozili smo se skozi dve mesti kopačev zlata, ki so takrat rastla kot gobe po dežju. Ta mesta so danes kot mesta duhov. Hiše deloma še stojijo, pozabljene in zapuščene, ljudje živijo tam — kolikor jih še je — od priložnostnega tujskega prometa. „Mesto vešal“, se še vedno imenuje kraj, skozi katerega smo se peljali, takorekoč v spomin na dejstvo, da je bil čas zlate pijanosti pač vse kaj drugega kot zlata doba.

Kalifornija pa nikakor ne živi v svoji pestri in surovi preteklosti. Nasprotno; nikjer drugje ne izgleda vzdušje tako sodobno poudarjeno. Mesec za mesecem privablja sonce, morje in pokrajina nove ljudi iz vseh delov države, „želja po zahodu“, ki nedvomno leži v krvi Američanov, se naravno končuje tu, v zlati državi, kot se imenuje Kalifornija. Povsod zidajo; vasi postajajo mesta, nastajajo nove industrije. San Francisco, v kolikor sem ga v teh par dneh svojega bivanja lahko opazoval, je neizmerno pestro in sodobno mesto, ki prav lahko tekmuje z vsakim drugim ameriškim velemestom glede živahnosti in veselja do življenja, glede podjetnosti in tudi glede kozmopolitstva. (Samo za božjo voljo ne imenujte ga „Frisco“, kot smo svoj čas to ime čitali v stotinah romanov; vaš sosed tega ne sliši rad in govori hitro o čem drugem. Ljudje imenujejo to mesto tukaj San Francisco, ali pa „mesto“.)

V svojem pismu iz Yellovstona sem vam pisal, da se uveljavja tu na zahodu drug duh, nekako svobodnejše in velikopoteznejše vzdušje. V vsakim kilometrom, s katerim se približujemo Pacifiku, čutimo to bolj. Istočasno pa se vprašujemo, kako močan mora biti ta duh, ako bo hotel v prihodnjih desetletjih odoleti dejstvu, ki neizbežno izenačujejo vzhod z zahodom, sever z jugom, deželo in mesto. Ker se rabi danes z letalom iz New Yorka v San Francisco le še 11 ur, so razdalje prav za prav tu nebitvene. Omrežje radijskih oddajnikov se razprostira po celi deželi; sobotni večerni program postaj Kolumbije (Columbia Broadcasting System), ki smo ga poslušali v avtomobilu, ko smo brzeli po cesti, ki drži čez polja, pašnike in krompirišča Idaha, je poslušalo istočasno na milijone ljudi v vseh delih dežele. V desetih časopisov, ki smo jih kupili na vožnji skozi državo, smo čitali iste poročevalce, iste komentatorje. (Napis prve strani teh časopisov pa so z eno samo izjemo takrat prinašali evropske dogodke, večinom „primer Tita“ in berlinsko krizo). Izdajatelj edinega časopisa Sheridana, v državi Wyoming, (6.500 naklade) kraja, ki živi izključno od poljedelstva in živinoreje, se je očitno zanimal za ista vprašanja in probleme kot zdravniki Mayo-klinike, s katerimi sem se razgovarjal, ali pa rodbina univerzitetnega profesorja za arheologijo v Genevi (država New York), s katero smo sedeli cel večer na mali verandi pred njihovo hišo ter reševali svetovne probleme.

Sicer pa ni vse, kar izgleda tu kot „zahodna atmosfera“, pristno. Cesto je prirejeno le umetno ali pa za tujski promet določeni divji zapad Ljudje, ki po-

nosno korakajo po cestah v svojih cowboy — ali cowgirl — nošah, včasih spominjajo na severne Nemce, ki sem jih videl na izprehodih v novih tirolskih irhastih hlačah in klobukih z gamsovo dlako na Bavarskem. Posebno Nevada (srebrna država) je v tem pogledu značilna, verjetno ravno zato, ker ima povsem zahodni značaj. Nevada je država, v kateri je manj prebivalcev kot kvadratnih kilometrov zemlje, ki obstoja seveda večji del iz skalnatih gor, puščave in prerije, država, kjer se nikdar ne vidi dolarskega bankovca, temveč žvenketajo ljudje mesto z njimi z težkimi srebrnimi dolarskimi novci v žepu. To je država, ki ne pobira nobenih državnih prometnih ali dohodninskih davkov in katere proračun očitno zelo udobno krijejo z dohodki davka na neštevne denarne igralne avtomate. V tej državi je Reno, „glavno ločitveno mesto

sveta“ ki že ob vhodu v kraj brez pretirane skromnosti opozarja, da se bližamo zdaj največjemu malemu glavnemu mestu sveta. Čez pol ure že privozimo v Carson City, majčkeno glavno mesto Nevade (3.500 prebivalcev), ki je zelo ponosno na to, da je najmanjše glavno mesto v Združenih državah.

Sploh je iskanje po superlativu, po največjemu, najlepšemu, najboljšemu (in kot rečeno, če že mora biti, tudi po najmanjšemu) človeška slabost, od katere tudi ameriški zahod ni ostal zaščiten. Malo pred San Franciscem štrli najvišji dimnik sveta kot ogromna cigara v nebo, v istem okolišju se ponša neka vinska klet, ki so jo pred dvema generacijama ustanovili švicarski in italijanski naseljenci — danes je to že bolj vinska tovarna — z največjim vinskim sodom sveta z vsebino 12.000 hl — kakšno igrišče za pokojnega škrate

Moj očka goduje

Šum in ropot dneva je potihnil, noč je objela trudno, razpaljeno zemljo kot objame mamica svojega otroka, da mirno in brez skrbi zasanja o deveti deželi. Povsod tišina, tista prijetna, osrečujoča in pomirjujoča, tu in tam pretrgana s pasjim laježem, s krikom otroka ali z objestnim, razposajenim vriskom fanta, ki mu je duša prepolna mladosti, smeha, radosti, lepote, zdravja in — morda ljubezni. Iz prekipevajočega zelenja cvetočih travnikov, odetih z rahlo večerno roso, pa kipi pesem murnčkov, kipi in se dviga, napolnjuje ozračje kot mehak vonj, se dotakne duše kot mehka božajoča roka, da se nasmehneš, ter zabisi na gorje in udarce življenja ter šepeteš sam pri sebi: „Kako je na svetu lepo!“

Moj očka, še trden 65 leten mož, počiva na mehki, zeleni trati pred hišo. Na hrbtu leži, roki pod glavo, s skrčenimi koleni, negibno, mirno, pogled mu je nepremično uprt v daljavo, daleč v višino, kjer se igrajo nebeške lučice in si nagajivo mežikajo kot poredni škrateljčki. Kam je splavala njegova misel? Morda mu je pogled obrnjen v preteklost, na dolgo dobo 65 let. Njegovo življenje leži pred njim razgrnjeno kot ogromna knjiga. Brska po njej, vstajajo mu spomini, lepi, prijetni, da mu duša vztrepče, in spomini na težke dni, da ga zabolijo kot stara zaceljena rana, ki si jo nanovo razpraska. Morda sanja o svoji mladosti, vihravi, polni življenja, poguma in lepih načrtov, ko se mu je zdelo, da bi s pleči obrnil hrib nad hišo. Morda sanja o težkih dneh, ko je v skrbi za družino garal, se potil, bil ves zakopan in poglobljen v delo, v tiste bregovite, malo rodovitne njive, ki jim je moral tako rekoč z rokami, polnimi krvavih žuljev, kruh izgrebsti iz tal. Rahlo zajeci ob spominu na dan, ko mu je zvesta življenjska družica pred 20 leti ležala negibna, brezčutna in nema na mrtvaškem odru in ga brez slovesa pustila samega s 6 nedoraslimi otroki, od katerih je najmanjša 2 in pol leta stara hčerkica, razposajena, ne vedoč za udarec, ki jo je zadel, skakljala po borni koči in se veselila lepih, belih štrukljev na peči. Sledila so leta, težka, trudna. Ni bilo one, ki je podpirala tri vogle pri hiši, ni bilo roke, ki bi ga podprla, ni bilo besede, ki bi ga dvignila. Načrt o lepi novi zidani hiši, o kateri je vedno sanjal, je bil uničen. Ni bilo denarja, ni bilo kruha, le skrb in bolečina ta težka mora, ki leži na duši kot velikanska skala, kljuje in zbada noč in dan, pije dušo in mori telo, mu je bila zvesta spremljevalka. Otroci so pač otroci, so dobri, a so mladi, ne razumejo ga, mislijo po svoje in mu ne znajo razbrati v duši, mu ne znajo nežno reči: „Očka, ste trudni? Vam je težko? Po-vejte, pomagamo Vam!“

Sin, najstarejši, je dorastel v moža. Zaželel si je doma, družine, zemlje, ki

bi bila njegova. Zaprotil jo je od očeta. Toda kaj je kmetu zemlja, katero pozna do zadnje grude, katero je negoval, kot neguje mamica svoje dete, v trudu in znoju, jokal z njo, ko je ječala, razpokana in razpaljena pod pekočimi sončnimi žarki, vriskal z njo, odeto v bujno zelenje in cvetje ter jo božal in se ji zahvaljeval, ko ga je v jeseni nagradila in mu dala kruha — to razume le on sam. In le on sam ve, kako se mu trga duša in srce, ko to zemljo preda iz rok v posest drugega. Zdi se mu, da jo je izdal, da je storil greh, čuti, da so mu roke zvezane, da je tek življenja dokončan. Tudi spomin na to žrtev je zarisana v knjigi življenja, tudi to je že sprejel na svoje rame.

Zapre knjigo spominov, išče v sedanjost. Bolno misli na hčerke, razkropljene po svetu, boreč se za vsakdanji kruh. Tako lepo je bilo, ko je bilo še vseh pet doma. Zaropotale so mu s pokrovi in lonci, potem so zapele, se smejale in si nagajale v mladem, neugnanim veselju, on pa je ležal prav tako kot danes in kadil cigare, godovno darilo hčerk, sicer skromno in majhno, a izraz hvaležnosti in otroške vdanosti, — in srečen je bil. Danes pa je skoro sam. Sin s svojo družino ima polne roke dela, polno glavo skrbi. Ve, jutri mu bo voščil, dal bo meso na mizo, dober mu bo, a vendar, nocoj je sam, tako sam. Tako razkropljene so njegove hčerke. Bog ve, če se spomnijo nocoj očeta, če vedo, da goduje? Pričakoval je kartice, morda pisma, morda... —, toda sam je.

Ubogi očka! Ali ne veste, da so Vaše hčerke še vedno vse Vaše? Ali ne veste, da bo jutri priromalo belo pisemce od daleč, da se dve srci veselita ob darilu, ki sta Vam ga pripravili in se vprašujeta: „Bo li vesel?“ ter da četrta tam v samostanski kapelici ob svitu rdeče lučke vroče šepeta: „Dobrotni, ohrani mi očka, čuvaj mi ga, daj mu vse dobro, vse najboljše, saj mi je očka, saj ga imam rada, tako rada!“

M. T.-H.:

Brezposelni oče

Že dolgo išče dela — a zaman! „Ne rabimo!“ — na uho mu udarja kakor s kladivom, vendar tava, blodi, in upa, da se mu nasmehne zarja.

Družina z gladnimi pogledi vanj zapiči se, ko pride truden, tih domov, in ga trpinči ost vprašanj. „Obljubili so mi,“ jim odgovarja, morda že drugi teden bom odšel na delo, in prinesel kaj denarja.“

In z vzdihom seže v culo: „Kruh izprosil od dobrih sem ljudi: Zdaj se najejte, in v boljše čase upanje imejte!“

Perkeja! Tu je nadalje Pierre, glavno mesto Južne Dakote, ne le drugo najmanjše glavno mesto v Združenih državah, temveč tudi glavno mesto fazanov na svetu (žal je bil lovopust, ko smo bili tam).

Možnosti Zahoda še dolgo niso izžrpane. Kos prerije, ki danes hrani pičlo par goved, bo mogoče jutri z umetnim namakanjem postal rodovitna orna zemlja. V Idahu nas je vodila cesta milje in milje ob zelenih pašnikih in valujočih pšeničnih poljih, ki so še pred par leti bila skoraj puščava. Ni se torej čuditi, da so povsod na Zahodu, ki razpolaga s tako mnogimi neizkoriščenimi vodnimi silami, načrti za javne električne naprave Alfa in Omega notranje politike.

V Idahu je tudi mesto z imenom Mozart, kot je sploh mnogo mest po Združenih državah imenovanih po velikih možeh, ne glede nato, da pač ni večjega mesta Evrope, ki ne bi tu imelo vsaj enega dvojnika. Mnogo po osebnostih imenovanih krajev ima svoje poreklo seveda v amerškanski zgodovini; imajo imena predsednikov, poleg tega pa najdemo tudi mesta z imeni Schiller, Bismarck in Chopin, le Goethe očitno ni zastopan. Najdemo pa tudi imena klasičnega starega veka, kot so Homer, Cicero, Virgil in Ovid. (Če poznajo prebivalci mesta Seneca v državi New York dela velikega filozofa, pa nismo pri vožnji skozi to mesto mogli ugotoviti.) V koliko je pa Kalifornija „Eldorado“, kot so ga imenovali zgodnji španski naseljenci, pa vam poročam mogoče drugič. Do takrat vas pozdravlja vaš

H—P—D.

Marija in brodnik

(Koroška narodna iz Dol pri Režeku)

Marija se vzhne z Ježišam
In s starim možam Jožafam.

Marija je taku dolho šva,
Da je blizo murja peršva.

Hori je murnarja klicava,
Hori je murnarja klicava:

„Prepeli me tamej črzej
Za skuži buh, za božji von!“

Kaj ji še murnar govori,
Kaj ji še murnar govori:

„Jaz ne vozim za skuži buh,
Za skuži buh, za božji von:

Jaz le vozim za svetle tolarje
In za zvate romene.“

Marija spet prosi murnarja,
Marija spet prosi murnarja:

„Oj prepeli me tamej črzej
Za skuži buh, za božji von!“

Kaj ji še murnar govori,
Kaj ji še murnar govori:

„Jaz ne vozim za skuži buh,
Za skuži buh, za božji von:

Jaz le vozim za svetle tolarje
In za zvate romene!“

Marija se vzhne in mi hre
Oj le v sinjo murje.

Pred njo se voda razklanjava,
Za njo se spet skljepava,

Marija sredi murja obstoji,
Murnarjeva šiša že hori. —

Murnar pa vpije na pomuč,
Murnar pa vpije na pomuč:

„Marija, pridi tavžentbart,
Jaz te prepelam sakobart!“

Kaj še Marija govori,
Kaj še Marija govori,

„Pomagajo ti svetli tolarji
In pa zvati romeni!“

Murnar spet vpije na pomuč,
Murnar spet vpije na pomuč:

„Marija, pridi tavžentbart,
Jaz te prepelam sakobart:

Marija, al ne zašonaš mene,
Zašonej mvađo djetee:

Na sredi jispe zibca stoji,
Notre majhno dete leži!“

Marija s krivcam mahñiva,
Murnarjeva šiša vhasñiva.

Kmet in svinčnik

Še pred nedolгим časom je bilo razširjeno prepričanje, da kmetu ni potrebno nobeno posebno znanje. Potrebno je kmetu, da zna orati, da zna sejati, da zna nato pospraviti svoje pridelke, vse drugo je kmetu nepotrebno.

Toda časi, ko je mogel kmet shajati s takim malenkostnim znanjem, so že davno za nami. Današnji čas zahteva nekaj več.

Današnji čas zahteva od kmeta, da zna pravilno kmetovati, da zna pravilno gospodariti. Pravilno pa gospodari kmet takrat, kadar kmetuje gospodarsko; to je takrat, kadar pri čim manjših stroških pridelava čim več.

Kako pa more kmet vedeti, da je gospodaril pravilno? To more presoditi sicer v glavnem že po tem, ako mu koncem leta, ko je prodal odvišne pridelke, živino in les, ako mu po vsej tej prodaji in po nakupu najvažnejših kmetijskih potrebščin še ostane več ali manj denarja za nakup potrebščin svoje družine.

Vendar pa danes to ni zadosti. Kmet bi moral, ako hoče pravilno gospodariti, vedeti za svoje dohode in izdatke bolj natančno. Vedeti mora, kaj mu pri gospodarstvu prinaša največje koristi, kaj mu donaja največje dohodke in kaj mu povzroča največje izdatke.

Najprimernejši čas za taka premišljevanja so zimski dnevi od svečnice pa do sredi marca, ko se je gospodarsko življenje nekako pomirilo, ko se tudi v hlevu začne novo gospodarsko leto.

V teh tednih naj bi si zato vsak kmet vzelo toliko časa, da more temeljito premisliti o uspehih in neuspehih preteklega leta in da more nato na podlagi tega razmišljanja napraviti načrte za bodoče gospodarsko leto.

Pri tem razmišljanju naj si pokliče kmet pred oči še enkrat vse dogodke in doživlja preteklega leta. Še enkrat naj si pokliče v spomin zlasti vse one dogodke, ki so odločilno vplivali na uspeh ali pa tudi na izgubo gospodarstva v preteklem letu.

Čim bolj in čim več razmišlja kmet o rečeh, ki so vplivale na uspeh ali pa tudi neuspeh njegovega gospodarstva, tem bolj bo uvideval, da je v resnici zelo slabo poučen o svojem delu in o delu svoje družine.

Kmet sicer ve zelo natančno, koliko mleka je moral oddati in koliko je za to mleko dobil, ve tudi natančno, koliko živine in po kakšni ceni je moral to živino oddati. Kmet tudi natančno ve, koliko je moral plačati živinozdravniku in tudi, koliko zdravniku, ki je prišel pregledat in zdraviti bolnega otroka. Končno kmet tudi prav natančno ve, koliko davkov je moral plačati.

Ako bi pa takole ob pustu enkrat vprašali našega kmeta, koliko je čisti dohodek njegovega kmečkega gospodarstva in ako bi ga nadalje vprašali tudi le po dohodkih posameznih panog v kmečkem gospodarstvu, gremo lahko staviti, da ne bo vedel odgovora.

Velika večina naših kmetov pozna namreč donos in rentabilnost svojega gospodarstva le približno. Kmet je nekako zadovoljen s seboj, s svojo kmetijo in s svojim gospodarjenjem, ako v preteklem letu ni imel večje nesreče na polju, v hlevu in pri svoji družini. Zadovoljen je, da je mogel kupiti najpotrebnejše gospodar. in gospodinjске potrebšćine. In zadovoljen je, ako je mogel kupiti najnujnejše svoji družini: obutev in obleko.

Vendar pa stvar le ni tako enostavna. Živimo namreč v času. Živimo v dobi, katere strah in trdote niso končno nič drugega kakor posledice nekega brezobzirnega in zagrizenega boja vsakega posameznika za njegov obstoj.

V času, ko si vsak poizkuša zagotoviti in ko vsak poizkuša opravičiti svoj obstoj in svoj boljši položaj s števili in številkami, mora tudi kmet vzeti svinčnik večkrat v roko, kakor pa je bil navajen do sedaj.

Vsak branjevec ob cestnih križiščih v mestu ve na podlagi točnih zapiskov vsak čas povedati, koliko ima dobička in koliko izgube. In vsako malo večje podjetje more tudi vsak čas na podlagi točne bilance ugotoviti, kako donosno je podjetje.

Le kmet nima navadno prav nikakih zapiskov, iz katerih bi bilo mogoče sklepati na donosnost ali pa na izgubo njegovega kmečkega gospodarstva.

Tudi med slovenskimi kmeti na Koroškem je danes mnogo kmetov, ki so ali zelo dobri živinorejci, ali pa so zelo dobri poljedelci in spet drugi so zelo izvrstni sadjarji.

Toda izredno malo je število onih kmetov, ki bi imeli zapisano, kaj in koliko jim donaja živinoreja, koliko poljedelstvo in kaj njihovo sadjarstvo. Nimajo zapiskov o dohodkih, še manj imajo pa zapiskov o izdatkih.

Reči pa moramo, da je knjigovodstvo ključ do pravih uspehov kmetijskega gospodarstva. Knjigovodstvo pa ni nič drugega kot točno in pravilno zapisovanje vseh izdatkov in vseh dohodkov v kmetijskem obratu tekom neke določene dobe.

Pravilno vodeno knjigovodstvo je nujno potrebno tako za kmetijsko gospodarstvo, ki je že lepo urejeno, ki je že nekako na višku. Knjigovodstvo pa je potrebno tudi za kmetijsko gospodarstvo, ki šele stremi k urejenosti.

Seveda je mogoče gospodariti tudi brez knjigovodstva in brez vsakega zapisovanja dohodkov in izdatkov. Saj je bilo mogoče in je še tudi danes mogoče

kmetovati brez kmetovatelja in brez zamenjavanja semena. Toda vsak pameten kmet danes že uvideva, da uspeh kmetovanja danes ni odvisen od tega, da kmetuje, ampak od tega kako kmetuje.

Na uspeh kmetijskega gospodarstva vpliva skoraj brez števila činiteljev, ki pa so vsi medsebojno povezani tako kot se ujema zobci kolesja pri uri. In za vsakega, tudi malega kmeta je važno, da ima skozi vse leto zapiske o tem, kako in kateri činitelji so vplivali na njegovo kmetovanje tekom leta. Na podlagi teh zapiskov pa napravi nato kmet zaključek o svojem kmetovanju.

Mogoče se naši kmetje danes niti še ne zavedajo, kako važno je knjigovodstvo v kmetijstvu, ker to res zadnja leta ni bilo tako potrebno. Toda časi se izredno hitro spreminjajo in — če ne bomo budni —, se bo naše kmetijstvo že znašlo sredi gospodarske krize.

Na ta čas moramo biti čim bolj pripravljeni, da bomo mogli to krizo, ki ne bo lahka, premagati brez nepotrebnih večjih žrtev. Pripravljeni pa bomo, ako bomo vse dele našega kmetijskega gospodarstva dobro poznali. To pa bomo dosegli le s točnim zapisovanjem vseh dohodkov in izdatkov.

Zato sedaj pred koncem zime naredimo pregled za preteklo leto in napravimo načrt za novo gospodarsko leto. — Pri vsem tem pa sklenimo: v naprej bomo pri svojem kmetovanju pustili svinčniku veliko besede.

Umetno oplojevanje goveje živine

(Poučni film za živinorejce)

Poučni film z naslovom: „Umetno oplojevanje goveje živine“, katerega je naročilo britansko ministrstvo za poljedelstvo in ribarstvo, kaže kakšne prednosti je imela ustanovitev središč za umetno oplojevanje. Veliki Britaniji in prinaša tudi podrobnosti o organizaciji teh.

Vsi poljedelci, ki se bavijo z mlekarstvom, so si na jasnem glede prednosti, ki jih ima kvalitativno izboljšanje njihove goveje živine, vendar pa si ne morejo privoščiti vsi prvovrstnih plemenskih živali z rodovnikom. Zaradi tega jim preostaneta dve možnosti in sicer: ali si nabavijo slabše plemenske živali, ali pa se morajo zadovoljiti z občinskimi bikom. Na ta način bodo dosegli le, da bodo njihove krave imele teleta, toda kvalitete svoje goveje živine ne bodo izboljšali.

Kako torej lahko dobi poljedelec, ki si ne more privoščiti prvovrstnega plemenskega bika, vkljub temu v svojo čredo prvovrstno kri? Prvovrstnih plemenskih bikov ni dovolj za vse in po naravni poti zadostuje en bik le za kakih 25 krav.

Tukaj pa je našla znanost izhod — umetno oplojevanje. Zgoraj omenjeni film prikazuje, kako se nahajajo v semenu, ki ga pusti bik v kravi, milijoni spermijev. Razen enega, ki povzroči oziroma izvede oplojenje, grede vsi v nič. Vendar pa vsi ti spermiji lahko izredno veliko pomagajo, če jih ob priliki akta zberejo in jih uporabijo pri večjem številu krav. Tu pa nastopi umetno oplojevanje. Umetno oplojevanje si je stavilo nalogo, da oplodi čim večje število krav z enim samim bikom. Da pa to doseže, se mora zgoditi dvoje. Treba je najprvič najti zanesljiv način, kako dovesti kravi tako količino semena, ki zagotovi oploditev. Film kaže, kako je bilo mogoče premostiti vse te težave. Sprejem semena se izvrši ravno tako, kakor bi se izvršil naravnim potom in teleta so ravno tako zdrava in močna.

Dandanes je umetno oplojevanje v velikih predelih Velike Britanije uvedeno kot nov način živinoreje, ustanovljena so že oplojevalna središća. Ministrstvo za poljedelstvo, mlekarstva zveza, gojitelji in razne druge neodvisne ustanove podpirajo to. Vsa oplojevalna središća potrebujejo dovoljenje ministrstva za poljedelstvo, ki pregleda tudi za to izbrane bike.

Vsako tako središće ima svoje področje, katerega radij je kakih 20 km.

Za področja, ki ležijo izven tega okrožja, so ustanovili podružnice, na katerih ne gojijo plemenskih bikov, ampak dobivajo samo seme za nadaljnjo

razdelitev. Film prikazuje obisk v nekem glavnem središču za umetno oplojevanje in tipičen potek enega dneva. Vsako središće upravlja odbor, v katerem so kmetje in živinorejci okraja.

Bike, katere izberejo na podlagi njihovih rodovnikov, skrbno preišćejo z ozirom na rast in raso. Ravno tako natančno pregledajo tudi „življenjepis“ in njihovo „sorodstvo“. Če je tukaj vse v redu, preišćejo bika še živinozdravniki. Treba je preiskati veliko bikov, da najdejo pravega. Če uporabljajo kmetje dobre, zdrave bike, katerih rodovnik priča o živalih z obilno donosnostjo mleka, potem bodo tudi njihovi potomci zdravi in dobičkanosni.

Umetno oplojevanje je omogočilo vsakemu kmetu vzrejo visokovredne goveje živine. — ACA

Je krompir strupen?

To vprašanje se čudno zdi za tako domačo in priljubljeno rastlino. Vendar je dejstvo, da so krompirjevi listi in sadeži strupeni. Toda jasno je, da jih ne jemo. Deli, ki jih jemo, niso sadeži in ne korenina. To so gomolji ali nabrekli deli podzemnega stebela, ki nam, ker so polni sočnih snovi, služijo kot koristna in zdravilna hrana. Zelo dobro je kuhati krompir z lupino vred, kajti večina krompirjevih soli se nahaja v stanicah takoj pod lupino. Te potratimo, če krompir lupimo, predno ga kuhamo. Ne samo to, ampak tudi večina vitaminov se zbira pod lupino in ti se ravno tako potratijo, ko lupimo krompir.

Važno je vedeti, da je krompir bližnji sorodnik smrtne nočne senčne rastline, ki je ena najbolj strupenih rastlin. Krompirjevi listi in sadeži so strupeni, toda gomolji so užitni. Čestokrat se otroci zastrupijo, ko jejo zelene kroglice, v katerih se nahajajo semena te rastline.

Razume se, da krompirja ne sejemo, ampak ga sadimo z gomolji, ki jih lahko prej še razkosamo v manjše dele, od katerih vsak vsebuje en poganjek, brstič, iz katerega vzklije nova rastlina. Kdo pa je prinesel krompir v Evropo?

Krompir je doma v Ameriki. V Evropo so ga prinesli samo od čilenskih in peruanskih Andov in sicer v šestnajstem stoletju po španski invaziji. Leta 1586 so ga prinesli na Irsko, kjer so ga prvič sadili na posestvu Walterja Ragleigh-a v Younghal-u v okrožju Cork. Ko so ga tu uporabljali že nekaj let, je šele prišel na Angleško.

Gojitev čebulnega semena

Mnogi gojitelji čebule so se navadili uporabljati s semenom, katerega so si sami pridobili. Ni težko dobiti visoko kvalitetna semena, če opazujemo pravilno gojenje.

Čebula je dvoletna rastlina, ki daje seme v drugem letu rasti. Čebula, ki daje seme že v prvem letu, ni dosti vredna. Najboljši način za pridobivanje semena je sledeč: poiščemo najboljšo čebulo izmed najboljših in jo spravimo, da nam da kasneje seme. Spraviti jo moramo čim bolj suho, toda na hladnem, da ne prične odganjati. Če je zemlja okrog srede februarja v dobrem stanju, vsadimo čebulo v zemljo, ki ni ravno brez vsakega gnoja, pa tudi ne preveč gnojena. Sploh se moramo ozirati pri sajenju čebule na vremenske pogoje in na zemljo. Če pogoji ob omenjenem času niso pripravi za sajenje čebule, lahko brez nadaljnega čakanja kaka dva ali pa tudi tri tedne. Če ni drugače, lahko vsadimo čebulo v lončke in jih damo na sonce pod steklo, če je vreme v marcu še preveč mrzlo. Toda pri tem si zapomnimo, da je na vsak način boljše, če čebule ne presajamo. Če je nad veliko čebulo 7 cm zemlje, je dovolj globoko vsajena.

Dobra čebula bo dala več semenskih glav. Priporočljivo je, da privežemo vsako stebelce posebej, da na ta način stebelca rastejo narazen in se semenske glavice ne drgnejo med seboj. Če je vreme suho, moramo zemljo dobro zalivati, toda zopet ne tako močno, da je popolnoma prepojena in blatna. Sicer nimamo ob začetku dozorevanja semena nobenega drugega posla. Dozorelost semena spoznamo, če so se pokazala črna semena. Pri vsem gojenju čebulnega semena je vreme odločilno za uspeh ali neuspeh.

Ko se pričnejo glavice odpirati, moramo paziti, da se nam seme ne raztrese. Kdor ima čas, naj dnevno pregleda nekatere semenske glavice in odreže že odprte. Pri tem pa mora paziti, da glavice ne trese, ker na ta način raztrese semena. Kdor pa nima časa, pa naj odreže semenske glavice ter položi seme na papir pod steklo, da dozori. V tem slučaju pa mora biti previden, ker lahko poreže glavice, še predno je seme prav zrelo. — ACA.

Stare listine izpovedujejo, da je Walter Raleigh podaril novo vrsto sočivja kraljici Elizabeti, ki je odredila, da naj ta rastlina raste na vrtu kraljevske kuhinje. Ko je že skoraj dozorela, so nabrali zelene liste ter jih postavili pred kraljico v obliki salate. Toda radi čudnega okusa je kraljica postala nezakupna. Walterja Raleigha so obtožili, da jo je poskušal zastrupiti. Gotovo je bila to neumestna obtožba, ker so krompirjevi listi na vsak način strupeni. Walter se je rešil tako, da je pojasnil, da so samo gomolji užitni.

Dozdeva se, da ni bil Walter Raleigh tisti, ki je prinesel krompir iz Amerike. Glede na neko poročilo ga je prvič prinesel na Angleško in s tem tudi v Evropo Ivan Hawkins iz mesta Santa Fe. Drugi strokovnjaki trdijo, da je bil Francis Drake leta 1586. tisti, ki ga je vpeljal. Ti možje pa veljajo predvsem za Anglijo ter verjetno tudi za države, ki so v njeni neposredni bližini, kajti vemo, da je prvi prepeljal krompir v Evropo Krištof Kolumb po odkritju Amerike. — Na vsak način pa je uvedba krompirja za naš koristna pridobitev.

*

Ameriško poljedelsko ministrstvo predvideva, da bo pridelek bombaža v letini 1948/1949 znašal po vsem svetu okrog 30 milijonov bal (bala tehta 225 kg). To je za 4 milijone 600 tisoč bal več kot v prejšnji letini 1947/1948. Po teh računih bo pridelek za en milijon petsto tisoč bal presegel predvideno potrošnjo.

Nekaj o ušesu

Začnimo kar pri uhlju. Uhelj štrli tako izzivalno od glave, kakor da bi bil najvažnejši del ušesa, pa dojemoma revež samo glasove in jih odvaja po sluhovodu v notranjost ušesa. Vendar pa uhelje ni kar tako. To je del telesa, po katerem lahko presojamo brihtnost, lepoto, zdravje in druge lastnosti naših znancev, da, celo njihovo pokolenje. Saj so včasih mislili, da ima samo zlahka kri uhelje plemenite oblike. Je res nerodno, da takle zanikrn uhelj lahko pokvari s svojim miganjem in štrlenjem najlepšo glavo in razodeva svetu, kar modro zamolčijo nos in oči. Če imaš obilen in živahen uhelj, te primerja svet z živalico, ki se razume na klic „ja“ in če imaš majhen in potuhnen ter pomanjkljiv uhelj, te bodo primerjali pohlevni, plahi miški. V umetnosti vzgoje je uhelj zelo važen činitelj. Mojstri in šolniki stare dobe so se ravnali po prepričanju, da gre pamet samo skozi ušesa v glavo in so pridno navijali uhelje. Prešerni uhelji so se zdeli postavodajalcem nekdanjih strogih postav prav primerni za rezanje. Prav tako tudi divjim narodom, ki so šteli ubite sovražnike po odrezanih uhljih. Turki sultan Bajazit I. je dobil 16.000 uhljev v dar.

Uho ne uživa take slave kakor oko, ne prijemljemo se tolikokrat zanj kakor za nos, in vendar je sluh skoraj bolj važen čut kakor sta vid in vonj. Stražar, ki stoji v temni noči na straži mora napanjati samo sluh — ušesa. Najbolj ostre oči ne prodrejo teme in najlepši grški nos ne bo izvohal nevarnosti. Večina ljudi, ki so prišli pod avtomobil, so bili gluhi ali naglušni, nekaj pa jih je bilo tako zatopljenih v svoje misli, da so preslišali svarilo svojih ušes.

Če pogledaš glavo spredaj ali od strani, povsod ti obvisi pogled na uhlju, ki je kakor prilepljen ob sencih in podaljšuje, če gledaš od strani, lice v zasenčje. Uhlji dajejo glavi poseben izraz, kakor so pač ustvarjeni. Veščaki pravijo, da je le težko dobiti lep uhelj. Vehasti, klamasti, preveliki, premajhni, prerdeči, prebledi, štrleči ali prilepljeni uhelji zbadajo oči. Uhelj je pravilno lep, če so vsi njegovi deli v pravem sorazmerju z obliko glave. Uhlji pa se zelo razlikujejo drug od drugega. Uhelj lepe oblike je rahlo zaokrožen — podolgovat, se zožuje ob koncu in konča v okrogli uheljski mečico, ki ne sme biti ne predebela, ne prirasla.

Uhelj je s kožo prevlečen hrustanec, pri dojenčku je še mehke in v tem času se njegova oblika najlažje pokvari. Če leži dete tako, da je uhelj zavihan, kar se rado dogaja: če leži na zatilniku in

siliho uhlji naprej, če ima čepico tako zavezano, da gre trak, kakor je bila svojčas navada, za ušesom, potem se mu pokvarijo uhelji za vse žive dni. Zato je treba pri otrocih zelo paziti na uhelje, kajti pozneje, ko se je hrustanec že utrdil in se je uredila zveza kit in mišic s kostmi v eni smeri, se ne more uhelj več uravnati.

Uho je majhno in njegovi delci so v primeri z velikostjo našega telesa majhni. Vendar pa je stanje teh drobnih delov odločilno za naše razpoloženje in naše ravnotežje. Če ni kaj v redu pri tekočini v majhnem prekatu notranjega ušesa, ki se imenuje zaradi svoje zavite oblike labirint, vrže omotica najmočnejšega junaka ob tla in če je preveč ali premalo tiste rjavkaste masti v ušesu, potem je razdraženo vse naše živčevje. Kdo bo pa ostal miren, če mu škriplje, zveni, poje ali poka in šumi v ušesu?

Maslo, ki je v ušesu tako potrebno kakor olje stroju, je rumenkasta, po gostoti mleku podobna tekočina, ki postaja pod vplivom zraka in od izhlapevanja rjavkasto-rumena, lepljiva in gosta. Sestavljena je iz mastnega olja in beljakovine, dišeče, grenke snovi, alkalijevih soli in mlečno-kislega apna. Izločuje jo kožica, ki zastira steno sluhovoda in je polna predrobnih žlez. Ušesno maslo povzroča prožnost sluhovoda in ušesne mrenice ali bobniča in preprečuje obnem žuželkam in prahu pot v sluhovod.

Od pravilnega izločevanja sluhovodne kožice zavisí pravilen sluh. Pri preobilnem izločevanju se nabere v ušesu preveč masla, ki zamaši sluhovod. Človek misli, da mu tiči zamašek v ušesu in sliši včasih prav slabo. Če se maslo prilepi za mrenico, nastane v ušesu šumenje, ki se konča včasih s pokom. Tak pok čutiš tudi pri zvečenju, zehanju ali pregibanju spodnje čeljusti. Pri poku se odluči malce masla in potem slišiš nekaj časa boljše.

Kjer pa ne izločujejo žleze dovolj masla, je uho suho, srbeče. Zato vtika mnogo ljudi tako rado prst v uho ali pritiska na uhelj z roko. Suho uho nas muči z različnimi glasovi. Nered v izločevanju prihaja ali iz slabe krvi ali pa od kake druge bolezní ušesa. Dostikrat je vzrok tega pogosto drezanje po ušesu z različnimi predmeti, kakor n. pr. z iglo za kvačkanje, z zobotrebem itd.

Posledica preobilnega ali premajhnega izločevanja je naglušnost. Če si ne pomoreš pravočasno, pa popolnoma oglušiš. Treba je k zdravniku, ki izpere ušesa. Domače zdravljenje ne zadostuje in pomaga samo za nekaj dni.

Število katoličanov v Angliji narašča

Dopisnik angleškega katoliškega časopisa „Universe“ ugotavlja, da zaznamujejo zadnje statistike katoliškega prebivalstva Velike Britanije porast števila katoličanov za 120.000. S tem se zviša uradno priznano število katoličanov na 2.648.000. Strokovnjaki pa trdijo celo, da znaša število katoličanov okoli 4.000.000, ker marsikatero škofije niso poslale točnih podatkov, ampak še stare številke. Na vsak način pa prebiva na Škotskem še posebej 621.400 katoličanov in v severni Irski 428.290, ki jih moramo prišteti k zgornjemu številu, če hočemo dobiti pravo število katoličanov v Veliki Britaniji, ki znaša potemtakem 3.698.590. Prirastek 120.000 moramo smatrati za končen in pravilen, ker ga je pokazalo zadnje uradno štetje. Največji delež pri tem ima južni del Londona, to je ona škofija, ki jo upravlja častitljivi, v Gibraltarju rojeni knezoškof Amigo. Ta škofija je bila med vojno najbolj razdejana in je največ trpela. Ta deloma mestna, deloma podeželska škofija zaznamuje 40.000 novih katoličanov. Druga škofija, kjer so katoličani ravno tako številno narastli, je Birmingham. To število pa ne vsebuje številnih inozemskih katoličanov, ki so pribežali v Anglijo, se tam naselili ter dobili delo in kruh. Zaposleni so v

poljedelstvu, v rudnikih, tovarnah in drugih poklicih. Imajo svoje cerkve, kjer jim lastni duhovniki berejo sv. mašo. Dalje imajo vsi ti katoličani svoja lastna kulturna in družabna središča, svoje časopise ter prirejajo večkrat tudi misijone. — ACA

Žene pomagajo zidati cerkev

Londonске cerkve so med vojno izredno trpele. Posebno hudo je bila pri nekem bombnem napadu prizadeta takozvana „Stara cerkev“ v Chelsea, ki je bila sezidana v 16. stoletju. Leta 1941 pa je bila skoro popolnoma porušena. Po končani vojni je župnik pozval prebivalce, naj s prostovoljnim delom pomagajo zgraditi cerkev. Sto in sto faranov mu je sledilo in danes že stoji krasno poslopje v takem stanju, da se bo v kratkem lahko vršila v cerkvi prva služba božja po dolgih 8 letih.

Vse delo sta vodila dva stara upokojenca. Eden star 75 drugi pa 65 let. Prvi je upokojeni stavbenik, drugi pa je njegov stalni pomočnik in upokojeni pismonoša. Pod njunim vodstvom so delali možje in žene iz vseh družabnih krogov prostovoljno in z veseljem. Mno-

go deklet iz pisarniških uradov je več let posvetilo svoje proste poletne večere in sobotne popoldneve temu delu. Odložile so svoje moderne obleke in oblekle delovna oblačila ter prijele za delo, če je bilo treba tudi v rokavicah, da so lahko odlagale opeko. Težja dela in taka, ki so zahtevala več spretnosti, so opravljali moški, vsi skupaj pa so bili farani ene fare — Chelsea — vsi različne starosti in iz vseh mogočih družabnih krogov. ACA.

SODOBNI IZREKI

Mislim, da v življenju ni tako važno biti dosleden, kakor biti pravilen. Človek, ki je pokolnoma dosleden, se nič ne nauči. Okolnosti se menjavajo, on pa ne.

Amerikanec: Evropski človek je človek preteklosti — temne in mračne preteklosti. Amerikanec pa je človek sijajne, srečne in upolne bodočnosti.

Tisti, ki napadajo brez razlike in iz zavisti uspehe industrijalca, trgovca, izumitelja, bankirja ali drugega človeka, ki je prišel zakonito do uspehov, niso demokratični. Ti so prav tako slepi in neumni v svojem zadržanju kakor tisti, ki napadajo pravice organiziranega delavca, ki dela z rokami.

Nič ne moti in ne žali pisatelja bolj kakor trditve nekaterih, da je treba pisati tako, kakor zahteva javno mnenje.

Demokracija je vlada večine. Večina mora biti previdna v svojem lastnem interesu, da ne vlada preveč sebično in da ne zlorabi dane ji prilike.

Vojna je predvaja za tiranijo.

Časnikarstvo: Ni poklica, kjer je lepota važnejša kakor pri časnikarstvu.

Vse novice niso dejstva. Kar javnost želi vedeti, so novice. Važna dejstva so novice, a vse novice niso dejstva.

Napram javni krivici je vedno mnogo javne občutljivosti. Naloga časopisa je, napraviti javno občutljivost socialno in politično delavno.

Resnica ni samo bolj čudna kakor domneva, resnica je tudi zanimivejša.

Filozofija: Utopija ne obstaja in nikdar ne bo obtajala, ker živi ljudje ne želijo utopije.

Ali lahko kamela potuje brez vode?

Ljudje kaj radi mislijo, da kamela lahko potuje več dni, da celo več tednov brez vode. Toda to je popolnoma napak. Tudi povesti o žejnih potnikih, ki so ubijali kamele in pili vodo iz njihovih grb, so sama izmišljotina. Vendar je grba za kamelo na vsak način dragocen rezervoar za hrano, kajti kadar ima priložnost dobiti kaj hrane — preživlja se lahko z najbolj suhimi in nesočnimi vejami in listi — jo založi v svoji grbi, ki ji pozneje, ko se hrana težko dobi, dobavlja rezervni material.

Vodo pa nabira kamela v želodcu, kjer je mnogo stanic, v katerih lahko shranjuje mnogo vode in drugih tekočin za razne potrebe. Toda ta tekočina je popolnoma neužitna za ljudi in bi bilo zato neumno zaklati kamelo s tem namenom, da bi uporabljali vodo shranjeno v njenem želodcu.

Vendar je kamela zelo koristen čistilec. Pije lahko najbolj neužitno vodo iz zapuščenih studencev in luž, kar je popolnoma nemogoče za ljudi, in nato to vodo daje ljudem v obliki mleka. Tako so se ljudje, ki so potovali čez puščave v karavani s kamelami, često obdržali pri življenju samo s tem, ker so pili kamelje mleko.

Zanimivo je dejstvo, da gre kamela zelo nerada čez reke, četudi so zelo majhne, poleg tega pa plava zelo slabo ali sploh ne brez pomoči. To precej dokazuje, da je dom njenih pradedov in prednikov prvotno bil v suhih puščavskih deželah.

ZANIMIVOSTI

Združene države so v letu 1948 izdelale 975.000 televizijskih aparatov. Tako je narastlo skupno število aparatov po vojni na 1.160.000. Proizvodnja je zavzela največji obseg v zadnjem trimesečju leta, ko so izdelali 44% vseh aparatov. Proizvodnja navadnih radijskih aparatov s 16 milijoni sprejemnikov pa je ostala za 20% nižja od proizvodnje leta 1947.

Pri izdelovanju in ravnanju z atomsko energijo se je pokazalo, da so potrebni novi varnostni ukrepi pri tem delu. V prejšnjih časih je izgubilo življenje okrog 100 oseb pri delu z enim kilogramom in pol radija. Sedaj pa predstavlja radioaktivni material, ki ga je komisija za atomsko energijo uporabljala, več sto ton radija in je vse to delo zahtevalo le dve človeški življenji. Atomsko energija je dala zdravniški vedi prav tako važen instrument, kot je mikroskop.

V Združenih državah so z velikim uspehom preizkusili novo uspavalno sredstvo. Uporabili so ga pri operacijah na 3682 bolnikih in se je odlično obneslo. To novo sredstvo namreč nima neprijetnih posledic, kot jih ima morfij. To so bruhanje, glavobol, vrtoglavost, potenje in še druge nevšečnosti. Pač pa so ugotovili, da to novo uspavalno sredstvo ne učinkuje na tiste ljudi, ki so že predhodno dobili morfij ali slična mamila.

V New Yorku so na zadnjem sestanku društva elektroinženirjev pokazali stroj, ki čita namesto slepcev. Stroj je napravljen tako, da spreminja tiskane črke v glasove in s tem omogoča slepcem, da slišijo čitanje knjige ali časopisa. Stroj je sestavljen iz žarnice s katodnimi žarki, selektorja in zvočnika. Stroj je trenutno še zelo drag zaradi svoje velikosti in zapletenega sestava. Treba bo še mnogo dela, predno ga bo mogoče uporabljati na splošno.

Neka ameriška tvrdka v Filadelfiji je izdelala posebni magnetični aparat za prvo pomoč pri raznih nezgodah pri delu. Aparat ima močan magnet, s katerim je mogoče izvleči iz oči kovinaste drobce in drugo. Druga stran naprave pa je prirejena tako, da lahko z njo odstranimo iz očesa prah, pepel in drugo. Aparat lahko steriliziramo, ne da bi pri tem izgubil svojo magnetičnost.

Že iz otroške dobe nam je znano, da je maščoba ena izmed glavnih sestavin za proizvod mila. V današnjih časih, ko je pomanjkanje živil tako zelo občutno, uporabljajo že itak majhno količino maščob predvsem za prehrano. V tem tiči vzrok, da primanjkuje mila skoraj v vseh državah. Britanski kemični industriji je uspelo premagati to pomanjkanje. Iz petroleja namreč proizvajajo nadomestek za milo, katerega bodo razstavili na prihodnji razstavi britanske industrije v Londonu in v Birminghamu.

Na tej razstavi bo prišlo do izraza tudi vedno večje povpraševanje po precizijskih aparatih in motorjih. Ta razstava bo imela oddelek za znanstvene in optične aparate. Med drugimi znanstvenimi aparati bodo razstavili tudi precizijski merilni aparat za 250 milijonink, ki bo služil za atomska raziskovanja.

Lahko rečemo, da bo razstava pokazala mnogo novih naprav in mnogo izpopolnjenih.

Iz statistike sanitetne službe Združenih držav je razvidno, da je znašala leta 1947 povprečna dolgotrajna življenja v Združenih državah 64,8 let, kar je za 11% več kot leta 1933, ko je znašala 58,2 let. Podaljšanje življenja pa je občutnejše pri ženskah. Žene so si namreč podaljšale življenja za 13%. Leta 1933 je bila njih povprečna starost 59,2 let, leta 1947 pa 66,9 let. Moški pa so si podaljšali življenje le za 10%. Leta 1933 je bila povprečna starost pri njih 57,5 let, leta 1947 pa 63,3 let.

Izpod domače lipe

KRČANJE

Veselo se je smejala Krčanjam onega dne koncem februarja sonce, Navadnikovemu Lekšju pa srce, ko je vesel peljal izvoljenko Ribežlnovo Nežiko pred poročni oltar. „Španska“ bolezen, ki se zadnje čase precej šopiri po naših hišah, mu je hotela še zadnji hip prečrtati račune. Nevesta je zbolela in Lekšj bi moral kmalu sam stopiti k poroki. Pa ji je le toliko odleglo, da ga je pospremila na to ugodno pot. Ko je pa videla veselo in razigrano svatovsko družbo, so se ji vrnile vse prejšnje moči. Tako je dokazala, da ljubezen vse premagaja.

„Hojset“ se je vršila kar na domu. Prostorna Navadnikova hiša je komaj sprejela vse številne goste in njih razposajeno veselje. Ob godbi, pesmi in dobri postrežbi je minula noč. Ko se je proti jutru oglasil Kočmarjev petelin, da po svoji dolžnosti naznani dan, je opomnil tudi svate, da bo treba misliti na razhod. Po stari navadi se je pred razhodom „dol“ pelo. Najprej ženinu in nevesti, veselo in resno, da se je marsikomuro orosilo oko. Starešina, Juričev oče, ki so že več kot desetkrat opravljali ta obred, so vedeli o vsakem kaj lušnega in veselega povedati. Dobre volje kar ni bilo konca.

Vsi pa želimo novoporočencema vso srečo na skupni življenski poti.

RINKOLE

Radarjev Lojzej se je oženil. Ker si je izbral nevesto v Kazazah, Žuževo Ančko, so mu rinkolska dekleta čudno „šrangala“. Poroka je bila v Kazazah, svadba pa na nevestinem domu.

Zgončev oče so morali v bolnišnico v Celovec. Tare jih nahuha. Želimo in upamo, da bodo kmalu zdravi nazaj prišli. Tesarski mojster Uhl iz Dvora je prišel s svojo žago k nam, da nam bo narezal desk za zibelke in rakve ter druge potrebe. To nam je kar prav prišlo, saj imamo do najbližje žage 8 km. Zelo smo veseli, da je naš občinski odbor sklenil kupiti v Pliberku staro kaplanijo, kjer bo imel svoje urade. Večini občanom je bilo od rok hoditi v Nončo vas na občino, ker imamo največ opravka v Pliberku. Občinskim možem smo za to hvaležni.

Delamo nov vodovod. To pa iz dveh vzrokov: da bomo imeli dobro vodo in da kadar bo prišel kak obisk, vsaj vode ne bo manjkalo in ne bo šel od nas ženjen.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Gotovo marsikdo misli, da nas je Drava vzela, ker se nič ne oglasimo. Smo še na starem kraju, samo pametnih novic do sedaj nismo imeli, neumnosti pa rajši zase obdržimo.

Toda prvo nedeljo v marcu smo doživeli prav slovesen dan za našo farno cerkev. Na koro je prvič nastopilo 27 fantov, katere so najprej v svojem in nato v imenu vse fare pozdravili prečastiti gospod dekan. Vse je nestržno čakalo na njihovo petje in ko so zapeli pesem „Oljsko goro tiha noč pokriva“, je donela tako ubrano in lepo, da je postalo marsikatero oko rosno. Tudi naslednje pesmi so izvrstno peli. Vsem nam je prehitro minula služba božja in marsikateri je potem rekel, da ni mogel žebrati, ker je kar petje poslušal.

Vsa čast našemu organistu Toneju Nageleju, ki je pevce v tako kratkem času tako dobro naučil, saj to ni povsem lahka reč.

S ponosom pa gledamo tudi na Vas, fantje, ker ste se s tako vnemo učili.

Le tako naprej, saj pojete Bogu v čast in naš lepi št. Jakob bo zopet zaslovel kot fara pevcev. Težko že čakamo, da boste spet nastopili.

Št. Jakobski farani.

BISTRICA NAD PLIBERKOM

Vreme imamo kar lepo, snega, kot smo vam že pisali, ni bilo veliko. Bojimo se, da nam ne bo vzela suša naših pridelkov, kot je bilo leta 1920.

Še danes nas „grize“, da smo spali, ko nam je odpeljal iz Bistrice oni Anzej iz Male vasi Grilovo Ančko ter jo vzel za ženo. Obema želimo mnogo sreče in obilo božjega blagoslova na njuni življenjski skupni poti in ducat otrok.

Ta teden bodo imeli naši Jožefi god, zato jim želimo vse najboljše.

Ugoden nakup

Valvazorjeva „Die Ehre des Herzogtums Krain“ („Slava vojvodine Kranjske“), Ljubljana-Nürnberg 1869, 2. neizpremenjena izdaja, 4 zvezki, poceni naprodaj (za 900 šil). Vprašati pri: Jamnik, Graz (Stm.), Baumschulg. 8

Pismo z dežele

V „Kroniki“ sem večkrat brala pod naslovom „Pismo z dežele“ o pomanjkanju poslov na deželi. Res je, da je vzrok pomanjkanja poslov to, ker vse drvi v mesto in si išče zaslужka po tovarnah in drugod, kjer se boljše zaslужi. To je eden največjih vzrokov. Plača, ki jo dobiva posel na kmetih, je tako majhna, da se komaj imenuje plača in se ni torej čuditi, če si vsak pomaga, kakor si more, da boljše zaslужi. Kje naj se posel obleče s plačo, ki jo zaslужil na kmetih? Kje so pa druge stvari, ki jih rabi. Po drugi strani pa kmet ne more pri najboljši volji več plačati, ker ni ma kje vzeti. Pridelki so tako pod ceno, da skoraj nič ne dobi zanje. Kolikor vem, dobivajo brezposelni podpore. Ali ne bi bilo bolj pametno, da bi dobivali podpore tisti, ki bi bili pripravljene delati na kmetih? Saj od tiste podpore ne more nihče živeti. Če bi pa dobil podporo in še od kmeta nekaj denarja, bi se pa že poznalo, ker hrano in stanovanje ima pri kmetu tako zastoj. Pomanjkanje poslov pa si moramo ogledati še od druge strani.

Jasno je, da gre vsak posel najraje tja, ker je dobro preskrbljen, to se pra-

vi, kjer dobi dobro hrano. Dostikrat je pa tako, da so pri hiši skopi in dajejo slabo hrano in razumljivo je, da k taki hiši noče nihče. Nihče namreč noče trdo delati in slabo jesti. Mnogo hiš je takih, kjer dobijo posli tisto, kar domačim „od brade pade“. Prav posebno se to tam rado zgodi, kjer so mlade gospodinjice, ki pravijo, da je za posla krompir dober. Saj je dober, če je še kaj drugega zraven. Kdor pa sam dobro je, pa naj še sam dela in se mu ni treba potem pritoževati, da ne more dobiti posla. Nekje je bila gospodinja, sedaj je že pokojna, ki so se ji dekle kar ponujale. Zakaj? Zato, ker je imela tudi zanjne srce in jim je vedno kaj dala, dostikrat tako, da mož še vedel ni. Bila pa je tudi sicer velika dobrotnica ubogih. Sama je bila ubožnega stanu in se je pritožila na bogato kmetijo. Pri mnogih trdnih kmetih slišiš danes samo javkanje, kako je hudo in kaj bo. Včasih so tarnali, ki niso ničesar imeli, danes pa tarnajo tisti, ki imajo vsega v izobilju.

To, vidite, gospod urednik, je tudi marsikje vzrok, da nimajo poslov.

Kaj še dobite na nakaznice za 51. dodelitveno dobo

Upravičeni so prejeli:	Kruh		Pš. moka		Mast		Testenina	Jesprenj
	500 g	1000 g	600 g	1250 g	100 g	200 g		
Odrezki nakaznic:								
1 Navadni potrošniki nad 18 let	15	16 17		13		12 25	14 18	
2 Mladina od 12—18 let	15	16 17		13		12 25	14 18	
3 Otroci od 6—12 let		16	13		12	25	14	
4 Otroci od 3—6 let			13			25		
6 Delni samooskrbovalci z maslom nad 18 let	115	116 117		113			114 118	
7 Mladina od 12—18 let	115	116 117		113			114 118	
8 Otroci od 6—12 let		116	113				114	
9 Otroci od 3—6 let			113					
11 Delni samooskrbovalci z mesom in mastjo nad 18 let	215	216 217		213			214 218	
12 Mladina od 12—18 let	215	216 217		213			214 218	
13 Otroci od 6—12 let		216	213				214	
14 Otroci od 3—6 let			213					
16 Delni samooskrbovalci z mesom, maslom in mastjo	315	316 317		313			314 318	
17 Mladina od 12—18 let	315	316 317		313			314 318	
18 Otroci od 6—12 let		316	313				314	
19 Otroci od 3—6 let			313					
26 Krušna nakaznica za samoosk.	416	411 412						
28 Dodatna nakaznica za delavce							602 614	
29 Dodatna nakaznica za težke delavce								705 716
30 Dodatna nakaznica za najtežje delavce								805 826

MAUSER KAREL

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

53.

Moškajeva rdečica prehaja v bledico. „Govoriš, kakor da si se okužil.“ „Sebe razkrivaš. Ljudje smo in ker smo ljudje, vlačimo s seboj človeško dediščino. Trdno je usidrana pravica in v vsaki božji besedi potrjena, toda oziramo se na tisoč stvari, bojimo se za mere in se marsikdaj ogibamo odkriti besedi. Na tehtnico devamo grehe zgubljenih ljudi, ki smo jim daleč, sto izgovorov najdemo za padeč tistih, ki so nam blizu. Pred Bogom je velika samo milost v človeku. Ne cesar, ker je cesar, tudi ne Zemljčič, ker je Zemljčič. Nagi bomo stali pred Sodnikom, majhni kakor gorčično zrno. In tedaj bo nemara Resnik večji kakor jaz in ti.“

Klemenova ihta je uplahnila. Moškaju so se stisnile ustnice. „Menda mi ne misliš razlagati dogmatike? V mezincu jo imam.“

„Ko jo boš imel v srcu, me boš raš ramel. Samo povem ti, da Resnik ni ponižan, zakaj tistega, ki ga Bog išče, ne ponižuje.“

Moškajeve oči so zapičene v vrata še

potlej, ko gre Klemen počasi že po stopnicah.

V Klemenovem srcu je tiho zadovoljstvo.

*

Na Zabreško planino Klemen to leto ni velikokrat prišel. Le počemu? Bogoslovcev je bilo dovolj in Kremenčev Janez je dozorel. Toda vselej, kadar je prišel, so ga otroci sprejeli z vriskanjem.

Delo doma se je grmadilo. Križnarjeva družina je docela legla na Klemenovo rame. Križnar se ni oglasil. Kakor da se je udril v tla. Resnik se je opomogel. Ko ga je sprejel v službo Meglič, se mu je steklo bivanje v koloniji. Nšel je stanovanje v mestu. Klemen je čutil, da sicer nikoli ne bo prebolel udarca.

Koritnik z gnilimi pljuči se je boril za zadnje dneve. Ugasnil je kar mimogrede. Kot bi ga nekdo upihnil.

Klemen je čutil, da tje novo življenje, da odstopa staro kot skorja na presušenem drevesu, toda obenem je začutil nemoč, na katero doslej ni mislil.

Nikdar tem ljudem ne bo prišel do konca, nikoli jim ne bo enak, nikoli ne bo mogel reči: iz njih sem zrastel. Ob vsem ostane vendar nekaj, kar ni moči pregraditi.

In to ga je v začetku bolelo. Ponižal se je, trpel, poskusil živeti kakor oni živijo, toda v srcu je ostala zavest: samo prišel sem k njim, samo nagnil sem njihovo čašo pelina, ki so jo ti vsi pili že od vsega začetka.

Počasi se je tudi ta bridka misel unášala. Drug pride, ki bo nadaljeval njegovo delo.

Kremenčev.

Klemen skoraj vsak večer misli nanj. Končal je z gimnazijo, pri njem je napravil prošnjo za sprejem v bogoslovje. Še se lahko premisli in se odloči drugam. Toda vendarle. S poslednjo mislijo je pripet nanj. Nihče mu ne bo mogel očitati, da je zrasel drugod. Sredi njih je živel, z njimi je delil hudo, živel je od miloščine in usmiljenja. Le on bo smel udarjati s korobačem in trdo besedo.

Da bi vzdrljal in vztrajal, prosijo Klemenove misli. Da bi nikdar ne omahnil in nikdar ne padel, da bi bil zadnjemu brat in vsem Frančišek, v žakljevino odet in s sončno pesmijo na ustih. Da bi na vsako barako pripel sonce in upanje, da bi presekal preplete vozle in razvezal niti, da bi se otroci igrali kakor otroci in ne pili iz materinega mleka bridkosti starcev.

Ko so priukali otroci s počitnic, je umrl župnik Vencel. Klemena je novica potrla bolj, kakor je mislil. Vsi pogovori so vstali v srcu, vsi obrazi in vsa bridkost tistih dni. Jelkin obraz in sanje o Zagrebu, šopek ob Kristusovih nogah, beganje srca in hrepenenje po miru.

Klemen je vrtel brzojav v roki.

Kap!

Umril je, kakor si je želel. Do zadnjega je maševal.

Klemena je spremljal na pogreb Kremenčev Janez. Skoraj celo pot sta mol-

čala. Kakor da oba tare nekaj silnega, kar ni mogoče povedati z besedami.

Ko je Klemen stal ob krsti svojega župnika in se zagledal v stari voščeni obraz, so se mu zatresle ustnice. Prijel je za pušpanovo vejico in pokropil mirno zleknjeno truplo v mašniškem plašču.

Zbogom, gospod Vencel!

Ko so mrtvemu župniku na grobu zapeli gorjanski pevci, se Klemen ni mogel ubraniti solzam.

S sklenjenimi rokami je strmel v gomilo, na katero so farani polagali vence.

Po pogrebu je odšel domov. Ko je na skrivaj znova opazoval materin obraz, se mu je zdelo, da se je zadnje mesece silno postaral.

Gornik je v črni obleki sedel za mizo in, kakor da je uganil sinovo misel, je tiho dejal:

„Kmalu bom jaz na vrsti. Starano se.“

Klemen ni vedel kaj odgovoriti.

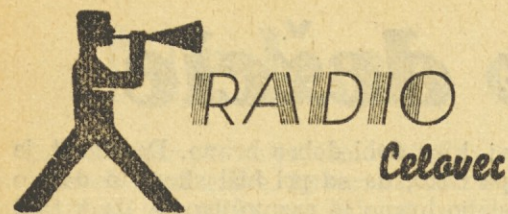
Zvečer se je vrnil v Ljubljano.

Dnevi so tekli. Skoraj čez noč se je pričelo barvati listje, nebo se je ob večerih barvalo z otožno sivino, na barje je legala jesenska megla.

Klemen je čutil, da so najtežji boji mimo. Nobenega pravega odpora ni več, ljudje so se dognali. Ko se je odločil, da napravi barako, kjer se bodo mogli otroci igrati tudi čez zimo, je bilo delavcev na pretek. Do konca novembra je bila baraka urejena.

(Konec prihodnjič)

NEDELJA, 20. marca:

- 7,15 Jutranja glasba.
17,10 Pregled radijskega sporeda za prihodnji teden.
19,30 „Vigred, hrepenim po tebi.“
Pojeta in igrata Marija in Štefan Gerdej.

PONEDELJEK, 21. marca:

- 7,15 Ženska ura in jutrnja glasba.
16,00 Pouk slovenščine za nemško govoreče. Peta ura.
17,10 Poročila.

TOREK, 22. marca:

- 7,15 Gospodarska ura in jutranja glasba.
17,15 Poročila.

SREDA, 23. marca:

- 7,15 „Domači zdravnik“ in jutranja glasba.
17,10 Poročila.

ČETRTEK, 24. marca:

- 7,15 Zanimivosti.
17,10 Poročila.
19,30 Materam za njihov dan. Solužejo otroci iz Šmihela.

PETEK, 25. marca:

- 7,15 Pomenek o vzgoji in jutranja glasba.
17,10 Poročila.

SOBOTA, 26. marca:

- 7,15 Pregled svetovnega tiska.
17,10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)
(Oddaja vsak dan na srednjem valu 267 m in na kratkih valovih: 41 m, 30,96 m in 25 m; popoldansko oddajo prenaša tudi postaja »Alpenland« na 339 m.)

6,45—7,00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
14,45—15,00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
20,45—21,15 poroč. in koment. v srbo-hrv.
21,15—21,30 poroč. in koment. v slovenšč.

Radio Test - postaja II.

(Slovenske oddaje)

Dnevne oddaje: 7,30 do 8,00; 11,30 do 14,30; 17,30 do 24,00.
Nedeljske oddaje: 7,30 do 8,30; 9,30 do 14,30; 16,30 do 24,00.
Poročila dnevno ob: 7,45; 12,45; 19,45; 23,15.
Postaja oddaja na valu 203,6 metra.

Kakšna bo

LETINA?

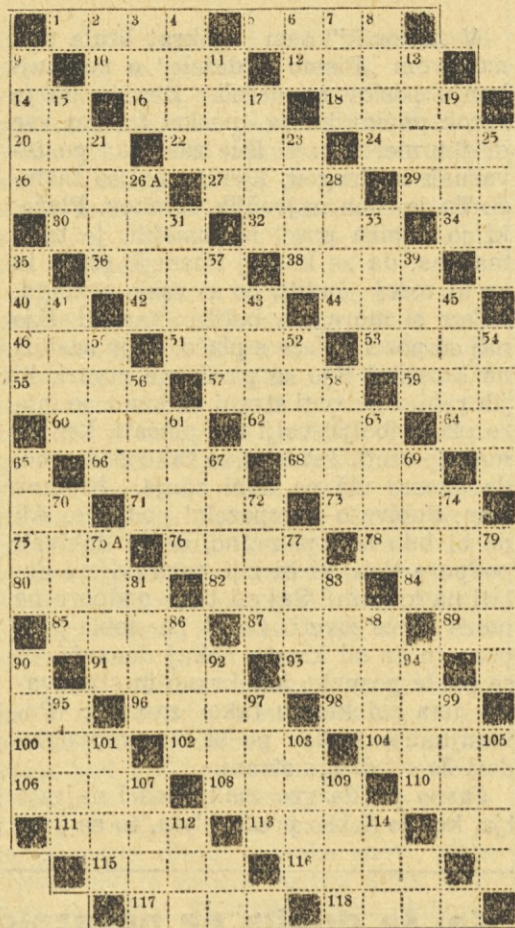
Po dosedanjih poročilih so žita dobro prezimila. Skoraj ni poročil, ki bi poročala, da so ozimne pomrznile. Le zimske vlage je premalo, kar pa morejo popraviti še zgodnje pomladne padavine.

Tudi nastavki pri sadju so v splošnem dobri.

Verjetno bo kmalu mogoče pričeti že s pomladnimi opravili na njivah, predvsem z brananjem.

Težkoče pa so deloma pri nabavi umetnih gnojil. Dušičnih gnojil je dosti na razpolago, manjka pa kalijevih in fosfornih umetnih gnojil. Sicer so pošiljke teh umetnih gnojil že najavljene, vendar obstaja upravičena bojazen, da pošiljke ne bodo pravočasno dospele. — Ker morajo priti kalijeva in fosforna umetna gnojila bolj globoko v zemljo, bi ta gnojila potrebovali kmetovalci že pri vigradnem obdelovanju zemlje, medtem ko je mogoče dušična umetna gnojila s pridom trositi tudi še pozneje.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 sam, pevski izraz; 5 domača žival mlekarica; 10 moč, energija; 12 pralno sredstvo; 14 ruska reka; 16 gora na Koroškem; 18 pomanjkanje, revščina; 20 vrsta naselja; 22 judovski okraj v kakem mestu; 24 potem, zatem; 26 oseba iz sv. pisma; 27 prijetno na pogled; 29 sila; 30 domače moško krstno ime; 32 stara oblika vprašalnice po osebi; 34 osebni zaimek; 36 nasip, branik; 38 lesena stavba; 40 pevska nota (nižaj); 42 reka v Srbiji; 44 domače moško/krstno ime; 46 nosi tudi pridevek zlato; 51 mesto v Rumuniji; 53 vsota; 55 egiptovsko božanstvo; 57 kot pri 26 vodoravno; 59 snov

za strešno prevleko; 60 država v Južni Aziji; 62 grška sveta gora; 64 vzklik; 66 slonov zob; 68 oseba iz sv. pisma; 71 mesto v Severni Afriki; 73 egiptovsko sončno božanstvo; 75 strupena kača; 76 tuja beseda, ki pomeni „vedno pri roki, točno“; 78 oblika kisika; 80 očka; 82 tuje žensko krstno ime; 84 turški oblastnik; 85 žitarica; 87 poziv; 89 prva in peta črka v abecedi; 91 poldrag kamen; 93 zadnja beseda v očenašu; 96 mohamedanski bog; 98 hitro hlapljiva tekočina; 100 strelno orožje; 102 neka kozmetična barva; 104 starorimski pesnik; 106 mamilo; 108 sadno drevo; 110 ljubim (latinski); 111 sorodnik; 113 eden prvih slovenskih kulturnikov; 115 o njem se v sedanosti največ govori; 116 prva žrtev iz sv. pisma; 117 član starozgodovinskega naroda; 118 pozna žitarica.

N a v p i č n o : 9 nočna ptica; 11 starogrški slikar; 13 prvi človek; 15 ne-

prijazen izraz za žensko; 17 ena prvih besed otroka; 19 klica največje razdiralne sile; 21 drugo ime za vas; 23 znamka avtomobilov; 25 nepravilni oče; 26a zdravila; 28 znamka ustne vode; 31 del stanovanja; 33 označka za glasbeno delo; 35 preprosta jed; 37 gonilno sredstvo; 39 naglas, ostrivec; 41 judovsko žensko ime; 43 madžarska reka; 45 konec očenaša; 50 živinska krma; 52 majhen otrok; 54 svetopisemska oseba; 56 večerna moška obleka; 58 vinska trta; 61 določena enota, ki služi za ugotavljanje kake količine; 63 staroslovanski kralj; 65 oblika belega peciva; 67 neresnice; 69 staroslovensko ime za ječo; 70 zakaj? 72 redovnica; 74 del telesa; 75a pesniški izraz za deklico; 77 poljski sadež; 79 upanje; 81 domač izraz za ječo; 83 nosilec življenjskih klic; 86 vrsta maščobe; 88 časovna doba; 90 gospodarsko orodje; 92 kako? 94 ruska reka; 95 vrsta psov; 97 najvišja starogrška boginja; 99 pesniško blaglasje; 101 reka v Bosni; 103 poljski sadež; 105 „ljubo... kdor ga ima“; 107 skupina ptičev; 109 napačna; 112 pojoči ptič; 114 vzklik.

Oliniate barve in barve za podlago, emajle in lake za vse namene kakor tudi gospodinjske predmete in parfumerijske izdelke trdke

PETER de CILLIA

dobite sedaj tudi v podružnici

CELOVEC, St.-Veiter-Straße 35

TELEFON 28—38

GOSPODARSKE VESTI

Pridobivanje premoga v Veliki Britaniji postopno narašča. V januarju so prvi teden izkopali okrog 3.700.000 ton premoga, a četrti teden že 4.290.000 ton.

Ameriški delegat gospodarske komisije za Evropo je pred predstavniki 12-tih dežel v Ženevi dejal, da ne bi bilo treba nobenega stanovanjskega odbora, če bi vsi narodi po Evropi tako hitro in praktično zidali in obnavljali hiše kakor britanski.

O britanskem prehranjevalnem stanju prihajajo ugodne vesti. Velik korak za dvig staleža živine na kmetijah, ki tvori del vladne četrtletke za zvišanje proizvodnje, je že pokazal odlične uspehe.

V primeri z lanskim letom je narastlo število goveje živine za 247.000 glav, ovc in jagnjet za 607.000; stanje prašičev je pokazalo pomemben porast in sicer za 844.000 glav; število perutnine pa je porastlo za celih 5.324.000. Pomembno je tudi, da je število brejih svinj porastlo za 30 odstotkov od lanskega leta.

Ta porast števila goveje živine in ostalih domačih živali bo omogočil Veliki Britaniji postopno znižanje uvoza živil. Finančni minister Sir Stafford Cripps je izjavil, da bo v štirih letih dosežena v prehrani predvojna raven.

*

Po novem zračnem mostu, ki je pravkar začel poslovati, prinašajo britanska letala hrano 80.000 Arabcem v južni Arabiji.

Zaradi slabe letine grozi dolini Hadhramaut lakota. Ker loči visoka skalnata stena to dolino od Rdečega morja, jo je mogoče doseči edino z letali, katera prinašajo prebivalstvu potrebna živila.

UNESCO je pričela velikopotezno informacijsko kampanjo glede prehrane in prebivalstva, s katero se hoče v tekočem letu posebno udejstvovati. Ta kampanja obsega izdajanje in razdeljevanje brošur, ki se tičejo prehrane in metod za povečanje proizvajanja živil.

MALI OGLASI

Hlapca in služkinjo sprejme takoj slovenska družina z malo kmetijo blizu Št. Vida ob Glini. Naslov v upravi „Koroške Kronike“ 1057

Slovenec, sirarski in mlekarški mojster, 36 let, išče Slovenko (tudi Korošico) od 24—30 let starosti radi dopisovanja za poznejšo ženitev. V poštev pridejo samo one, ki bi bile pripravljene izseliti se v Ameriko. Samo resne ponudbe, po možnosti s sliko, poslati na upravo „Koroške Kronike“ pod značko „Amerika“. 1056

Poizvedba: Iščem Antona Strnad, roj. leta 1931, iz Celja (Jugosl.), kateri je odšel od doma leta 1946. Kdor kaj ve, kje je sedaj, ga naprošam, naj sporoči na naslov: Sporn Marija, Treffling 7 D, p. Seeboden.

Za dobra valja

Z rožami...

„Kako te je žena sprejela sinoči, ko si prišel domov?“

„Rože je metala vame!“

„Rože? Zakaj si pa potem ves črn pod očmi?“

„To pa zato, ker jih je pozabila vzeti iz lončkov...“

Kmet in letoviščar

Letoviščar: „Čujte, očka, ali je v tem kraju že prišel na svet kak velik mož?“

Kmet: „Žal, da ne, ker so naše ženske take sorte, da rode samo majhne otroke.“

Ne ve natančno...

Komisar: „Ali zares veste, da je bil pijan?“

Stražnik: „Ne prav zares. A njegova žena mi je rekla, da je primahal v sobo s pokrovom od stranišča in ga položil na gramofon, da bi igral na njem.“

Soliden oče

Žena (možu): „Ubogí naši otroci!... Zjutraj, ko vstaneš, so že zdavnaj vsi v šoli in zvečer, ko prideš iz gostilne, so zmerom že v postelji!... Pošlji jim vsaj tu pa tam kako razglednico!“

Cvičarska modrost

„Bi še enega, ali ne bi! — Glava pravi: ne! Trebuh pa pravi: še! — Glava je bolj pametna ko trebuh. Kdor je pameten, pa odneha: Micka, še enega!“

Kdo je boljši slikar

Trije slikarji se pogovarjajo, kdo zna slikati bolj po naravi.

Prvi pravi: „Jaz sem naslikal severno pokrajino tako natančno, da pade živo srebro v toplomeru pod ničlo, če ga sliki približam.“

Drugi pravi: „To ni nič! Jaz sem na leseno desko tako naravno naslikal marmor, da se deska koj potopi, če jo denem v vodo.“

Tretji pa reče: „Tudi to ni nič! Jaz sem pa portretiral nekega moža tako naravno, da ga moram vsak teden dvakrat obriti!“

Svarilo

Gost: „Hej, natak! Krompir je še čisto surov! Pokličite mi takoj gospodarja!“

Natak: „Nikar, gospod! On je šele surov, on!“